

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права та соціальних технологій

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для студентів
напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»
спеціалізацій “Цивільне та господарське право” та
“Правове забезпечення підприємницької діяльності”

У 2-х частинах

Частина 1

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Протокол № 8 від 14 березня 2018 року

Чернігів ЧНТУ 2018

Господарське право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство» спеціалізацій “Цивільне та господарське право” та “Правове забезпечення підприємницької діяльності”/ Укл.: Апанасенко К.І, Шпомер А.І. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. – 2018. – 85 с.

Укладачі:

АПАНАСЕНКО КАТЕРИНА ІВАНІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ШПОМЕР АЛЛА ІВАНІВНА, доцент кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Відповідальний за випуск: КОЛОДІЙ ІННА МИКОЛАЇВНА, завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук

Рецензент: ПУЗИРНИЙ ВЯЧЕСЛАВ ФЕОДОСІЙОВИЧ, професор кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Господарське право».....	6
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Господарське право».....	6
1.2 Структура навчальної дисципліни.....	15
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Господарське право».....	18
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	20
Семінарське заняття 1. Поняття, види та загальні засади господарської діяльності. Господарське право як галузь права.....	20
Семінарське заняття 2. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності.....	27
Семінарське заняття 3. Правове становище суб'єктів господарського права. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання.....	33
Семінарське заняття 4. Господарські товариства як суб'єкти господарського права. Правовий статус фізичних осіб-підприємців та інших суб'єктів господарювання.....	45
Семінарське заняття 5. Правові основи захисту економічної конкуренції. Правові основи захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції.....	54
Семінарське заняття 6. Господарські зобов'язання та господарські договори: поняття, види та правова природа. Ціни та ціноутворення у сфері господарювання.....	60
Семінарське заняття 7. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання.....	67
Семінарське заняття 8. Правове регулювання банкрутства.....	75
Додаток А Орієнтовний перелік питань до іспиту.....	83

ПЕРЕДМОВА

Метою викладання навчальної дисципліни “Господарське право” є формування у студентів теоретично й емпірично обґрунтованих знань господарського законодавства України, правових основ здійснення господарської діяльності, знань про правове регулювання господарських зобов’язань і договорів, господарсько-правову відповідальність, а також про об’єктивні закономірності еволюції правової регламентації господарських відносин.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Господарське право” є передача студентам комплексу знань про поняття, систему і роль господарського права в сучасних умовах, правовий статус суб’єктів господарювання, правові засади державного регулювання господарських відносин, а також засвоєння студентами теоретичних знань про правове регулювання господарської діяльності в окремих галузях економіки і практичних умінь застосування відповідного законодавства. Вивчення студентами основних положень господарського права дасть їм змогу опанувати інші фундаментальні дисципліни, допоможе сформувати їх економічне й правове мислення, потрібні для ефективної практичної діяльності в умовах сучасної ринкової економіки України.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- поняття, предмет, метод, джерела господарського права та його місце у системі права України;

- правовий статус суб’єктів господарювання;

- загальні положення державного регулювання господарської діяльності;

- сутність правових категорій господарського права;

- основи правового регулювання відносин в окремих сферах і галузях господарської діяльності;

- зміст господарсько-договірних і організаційно-господарських правовідносин;

- особливості застосування господарсько-правових санкцій;

уміти:

- вільно користуватися нормативним матеріалом з тем курсу та застосовувати його у практичних ситуаціях;

- аналізувати та застосовувати норми господарського права;

- правильно тлумачити юридичні факти господарського права та застосовувати на практиці отримані знання;

- розв’язувати теоретичні й практичні завдання з господарського права;

- застосовувати зразки господарських документів у практичній діяльності для вирішення правових питань;

- аналізувати конкретні випадки з практики застосування господарського законодавства і змодельованих ситуацій;

шукати, відбирати, аналізувати та застосовувати нормативно-правові акти для вирішення конкретних питань юридичного характеру у своїй практичній професійній діяльності.

Згідно з навчальним планом, з метою контролю підготовки та оцінки рівня знань студентів, крім лекцій, проводяться семінарські заняття. Також навчальним планом передбачена самостійна робота студентів.

Пропоноване навчально-методичне видання підготовлено з метою вироблення у студентів навичок самостійно опрацьовувати законодавчу базу та науково-теоретичну літературу. На основі аналізу рекомендованих джерел студенти повинні навчитися формулювати й обґрунтовувати висновки не тільки теоретичного, а й практичного (прикладного) характеру.

Методичні вказівки можуть використовуватись для проведення семінарських занять і для самостійної роботи студентів. За кожною темою курсу наведено перелік основних теоретичних питань, сформульовано перелік контрольних питань для перевірки знань студентів, а також перелік тем для написання рефератів, тестових завдань і задач.

До кожної теми складено перелік законодавчих актів і спеціальної літератури, необхідної для підготовки до семінарських занять та забезпечення самостійної роботи студентів.

У методичних вказівках запропоновано також критерії оцінювання студентів, складені відповідно до Положення про поточну атестацію успішності студентів денної форми навчання в Чернігівському національному технологічному університеті та з урахуванням обсягу годин і структури навчальної дисципліни.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО”

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Господарське право»

Змістовий модуль 1. Загальні положення про правове регулювання господарських правовідносин

Тема 1. Поняття, види та загальні засади господарської діяльності

Поняття господарської діяльності. Ознаки господарської діяльності. Види господарської діяльності. Загальні засади господарської діяльності.

Підприємництво як основний вид господарської діяльності. Ознаки комерційної господарської діяльності. Принципи здійснення господарської комерційної діяльності. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.

Поняття та ознаки некомерційної господарської діяльності. Суб'єкти і форми здійснення некомерційної господарської діяльності. Основні засади правового регулювання некомерційної господарської діяльності.

Тема 2. Господарське право як галузь права і галузь правової науки

Поняття господарських правовідносин. Ознаки господарських правовідносин. Основні види господарських правовідносин.

Поняття господарського права. Предмет господарського права. Поняття та види методів господарського права.

Критерії розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин.

Тема 3. Джерела господарського права

Поняття й основні види джерел господарського права. Класифікація джерел господарського права (за критерієм засобу формування): нормативно-правовий акт, правовий звичай, юридичний прецедент, нормативний договір, юридична доктрина.

Систематизація у господарському праві. Господарське право і господарське законодавство.

Поняття господарсько-правової норми. Особливості і види господарсько-правових норм.

Поняття і цілі господарського права як навчальної дисципліни. Система господарського права як навчальної дисципліни.

Тема 4. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності

Поняття, види і характеристика правових форм державного керівництва економікою (державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку України, управління, контроль, нормативне регулювання). Поняття, види і характеристика методів

державного керівництва економікою. Поняття державної регуляторної політики. Суб'єкти та етапи регуляторної діяльності.

Поняття, види та характеристика основних засобів державного регулювання господарської діяльності. Правові засади ліцензування деяких видів господарської діяльності. Правові засади патентування деяких видів підприємницької діяльності. Характеристика дозвільної системи у сфері господарської діяльності. Основні засади нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Змістовий модуль 2. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин і суб'єктів господарювання

Тема 5. Суб'єкти господарських правовідносин та суб'єкти господарювання

Поняття суб'єктів господарського права. Ознаки суб'єктів господарських правовідносин. Види суб'єктів господарських правовідносин.

Поняття суб'єктів господарювання. Ознаки суб'єктів господарювання. Основні види суб'єктів господарювання.

Порядок створення суб'єктів господарювання. Порядок припинення діяльності суб'єктів господарювання.

Тема 6. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання

Поняття та види майна суб'єктів господарювання. Склад майна суб'єктів господарювання. Джерела формування майна суб'єкта господарювання. Право власності як основне речове право у сфері господарювання. Право господарського відання та право оперативного управління як правові титули майна. Правовий режим державного майна. Правовий режим комунального майна. Поняття колективної власності. Поняття й ознаки цінних паперів як особливого виду майна суб'єктів господарювання. Види та групи цінних паперів.

Тема 7. Правове становище підприємств

Поняття підприємства. Ознаки підприємства. Види підприємств. Організаційні форми підприємств. Категорії підприємств. Правовий статус державних комерційних підприємств. Правове становище казенних підприємств. Правовий статус комунальних унітарних підприємств. Особливості управління державним та комунальним секторами економіки.

Поняття, види і правове становище приватних підприємств. Правовий статус підприємств з іноземними інвестиціями та іноземних підприємств. Особливості та види підприємств колективної власності. Ознаки та особливості правового становища виробничих кооперативів. Правовий статус підприємств релігійних організацій та громадських об'єднань.

Тема 8. Господарські товариства як суб'єкти господарського права

Поняття, ознаки і види господарських товариств. Загальні засади

правового статусу господарських товариств: правові засади створення, функціонування, припинення діяльності. Особливості правового становища акціонерних товариств та їх види — публічні акціонерні товариства і приватні акціонерні товариства. Порядок створення акціонерних товариств. Органи акціонерного товариства. Права та обов'язки акціонерів. Особливості правового становища товариства з обмеженою відповідальністю і товариства з додатковою відповідальністю. Особливості правового становища повного товариства. Особливості правового становища командитного товариства та його учасників (повних учасників і вкладників).

Тема 9. Правовий статус фізичних осіб-підприємців та інших суб'єктів господарювання

Правовий статус фізичної особи-підприємця: порядок державної реєстрації, характерні ознаки фізичних осіб - підприємців як суб'єктів господарювання, особливості банкрутства. Обмеження господарської дієздатності фізичних осіб-підприємців.

Поняття й ознаки об'єднань підприємств. Види й організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Холдингові компанії: поняття, порядок створення, особливості правового становища. Правове становище кредитних спілок.

Змістовий модуль 3. Правове регулювання майнових відносин у сфері господарювання, відносин у сфері економічної конкуренції та господарських зобов'язань

Тема 10. Цінні папери у господарській діяльності

Поняття й ознаки цінних паперів як особливого виду майна суб'єктів господарювання. Види та групи цінних паперів. Нормативно-правова база випуску та обігу цінних паперів в Україні. Порядок випуску цінних паперів.

Поняття фондового ринку та учасників фондового ринку. Правове становище окремих груп учасників фондового ринку: емітентів, інвесторів у цінні папери, саморегульованих організацій професійних учасників фондового ринку, професійних учасників фондового ринку. Державне регулювання ринку цінних паперів: поняття, основні форми. Головні завдання та повноваження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Тема 11. Приватизація державного та комунального майна

Поняття приватизації державного та комунального майна. Ознаки приватизації. Завдання та принципи приватизації державного та комунального майна. Державна програма приватизації на 2012 – 2014 роки. Зміст приватизаційного законодавства, основні тенденції зміни правового регулювання відносин у сфері приватизації державного та комунального майна. Поняття та види об'єктів приватизації. Основні групи та засади правового статусу суб'єктів приватизації. Порядок приватизації державного та комунального майна. Способи приватизації.

Тема 12. Правові основи захисту економічної конкуренції

Поняття економічної конкуренції. Роль економічної конкуренції. Правовий статус антимонопольних органів. Система законодавства про захист економічної конкуренції. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Зловживання монополюним (домінуючим) становище на ринку. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання та об'єднань. Концентрація без дозволу антимонопольних органів. Правопорушення щодо антимонопольних органів. Санкції за порушення законодавства про захист економічної конкуренції (господарсько-адміністративні штрафи, господарсько-організаційні санкції, безоплатне вилучення майна, відшкодування шкоди).

Особливості процедури розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Стадії розгляду антимонопольними органами справ про порушення антимонопольно-конкурентного законодавства. Спеціальні строки давності притягнення до відповідальності за порушення конкурентного законодавства.

Тема 13. Правові основи захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції

Поняття недобросовісної конкуренції. Ознаки та групи порушень, що належать до недобросовісної конкуренції (неправомірне використання ділової репутації, створення перешкод господарюючим суб'єктам у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції, неправомірні дії щодо комерційної таємниці конкурента/іншого суб'єкта господарювання). Відповідальність за недобросовісну конкуренцію.

Тема 14. Господарські зобов'язання. Загальні положення про господарські договори

Поняття й ознаки господарських зобов'язань. Види господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Підстави виникнення господарських зобов'язань. Підстави припинення господарських зобов'язань. Розірвання господарських зобов'язань.

Поняття господарського договору. Ознаки господарського договору. Функції господарського договору.

Класифікація господарських договорів. Види господарських договорів за критеріями: обов'язковості (плановані та регульовані), строку дії (довгострокові, середньострокові, короткострокові та разові), за взаємним становищем сторін (вертикальні та горизонтальні), за економічним змістом та юридичними ознаками (договори на реалізацію майна; договори на передачу майна в користування; підрядні договори; транспортні договори; договори на надання банківських послуг; договори на надання інших послуг;

договори про спільну діяльність, у т. ч. установчі договори) та іншими ознаками.

Зміст господарського договору (істотні умови, звичайні і випадкові умови). Форма господарського договору. Модифікації письмової форми договору (повна, скорочена, стандартна або договір приєднання, нотаріальна).

Порядок укладання, зміни та розірвання господарських договорів. Договори у галузі державно-приватного партнерства.

Тема 15. Ціни та ціноутворення у сфері господарювання

Ціна як економічна категорія. Ціна як правова категорія. Класифікація цін. Поняття вільних цін і тарифів. Способи державного регулювання цін і тарифів.

Система органів, що здійснюють регулювання цін і тарифів. Контроль за дотриманням дисципліни цін. Відповідальність у сфері ціноутворення.

Змістовий модуль 4. Інститути господарсько-правової відповідальності та банкрутства

Тема 16. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Види господарсько-правової відповідальності. Підстави господарсько-правової відповідальності. Господарське правопорушення як підстава господарсько-правової відповідальності.

Принципи (загальні засади) господарсько-правової відповідальності. Межі господарсько-правової відповідальності.

Відшкодування збитків, неустойка (штрафні санкції), адміністративно-господарські та оперативно-господарські санкції як основні види господарських санкцій. Підстави і порядок застосування господарських санкцій. Особливі строки застосування адміністративно-господарських санкцій. Конфіскація як вид господарсько-правових санкцій.

Тема 17. Правове регулювання банкрутства

Поняття банкрутства. Ознаки банкрутства.

Види і правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство (кредитор, боржник, органи кредиторів, арбітражний керуючий, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, Фонд державного майна України, державний орган з питань банкрутства, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, представник акціонерів, учасників товариства з обмеженою відповідальністю або додатковою відповідальністю).

Стадії провадження у справі про банкрутство (порушення провадження у справі про банкрутство, підготовче засідання господарського суду, виявлення кредиторів та осіб, що мають намір взяти участь у санації

боржника, попереднє засідання господарського суду, визнання боржника банкрутом, проведення ліквідаційної процедури).

Матеріально-правові та процесуально-правові підстави порушення провадження у справі про банкрутство. Особливості порушення провадження у справі про банкрутство.

Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство (розпорядження майном боржника, санація, мирова угода, ліквідаційна процедура), особливості цих судових процедур. Правовий статус розпорядника майна. Поняття і призначення плану санації. Зміст і порядок укладання мирової угоди у процедурі банкрутства. Черговість задоволення вимог кредиторів під час ліквідаційної процедури.

Змістовий модуль 5. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності

Тема 18. Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торговельна діяльність

Підстави спеціального регулювання певних видів господарських відносин. Поняття виду та галузі господарської діяльності. Класифікація господарських відносин на галузі та види. Поняття, структура і значення Класифікатора видів економічної діяльності.

Характеристика договору поставки: правове регулювання, специфічні ознаки, умови договору.

Договір контрактації сільськогосподарської продукції: поняття, сторони, зміст, правове регулювання.

Характеристика договору міни (бартеру).

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: поняття, особливості правового становища сторін, зміст, система правового регулювання. Правила постачання окремих видів енергії.

Характеристика договору зберігання у товарному складі.

Тема 19. Оренда майна та лізинг

Договір оренди майна: правове регулювання, поняття, ознаки та умови договору. Права та обов'язки сторін договору. Особливості оренди державного та комунального майна. Припинення договору оренди.

Поняття, умови договору фінансового лізингу. Права та обов'язки сторін договору, відповідальність за договором.

Тема 20. Правове регулювання біржової діяльності

Поняття біржі. Ознаки, функції та види бірж. Правове регулювання біржової діяльності. Правила біржової торгівлі як обов'язковий внутрішній документ товарної біржі: призначення, місце в системі нормативних актів, що регулюють біржову діяльність, зміст, порядок прийняття. Процедура проведення біржових торгів. Відповідальність за порушення правил біржової

торгівлі.

Функції, права та обов'язки товарної біржі.

Правовий статус фондової біржі: поняття, організаційно-правова форма, порядок створення, реєстрації, внутрішні документи фондової біржі (статут та правила фондової біржі, їх зміст, порядок прийняття).

Поняття й ознаки біржових угод. Види біржових угод. Порядок укладання біржових угод. Реєстрація та оформлення біржових угод. Розірвання біржових угод.

Тема 21. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання

Поняття комерційного посередництва як різновиду господарської діяльності. Ознаки комерційного посередництва. Види комерційного посередництва. Система нормативно-правових актів, що регулюють агентські відносини у сфері господарювання.

Поняття агентського договору. Сторони агентського договору. Зміст агентського договору. Виконання та припинення агентського договору.

Змістовий модуль 6. Правове регулювання господарських відносин в окремих галузях господарювання

Тема 22. Правове регулювання перевезення вантажів і пасажирів

Перевезення вантажів як вид господарської діяльності. Види транспорту в Україні.

Правове становище транспортних організацій.

Порядок вирішення спорів у сфері перевезень вантажів і пасажирів.

Поняття, види і загальна характеристика транспортних договорів.

Тема 23. Правове регулювання капітального будівництва

Поняття капітального будівництва. Види капітального будівництва. Будівельне законодавство. Місце будівельних норм у системі будівельного законодавства. Способи та стадії капітального будівництва. Порядок отримання документів дозвільного характеру у сфері капітального будівництва.

Загальна характеристика підрядних відносин у капітальному будівництві. Правове регулювання договору підряду на капітальне будівництво. Поняття, ознаки та види договору підряду на капітальне будівництво. Права та обов'язки сторін за договором. Передача та прийняття робіт. Розрахунки за договором. Гарантії якості у договорі будівельного підряду. Відповідальність підрядника. Відповідальність замовника. Позовна давність для вимог щодо неналежної якості робіт за договором підряду на капітальне будівництво.

Відповідальність за правопорушення у сфері капітального будівництва.

Тема 24. Правове регулювання інвестиційної діяльності

Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Види і форми інвестицій. Державне регулювання інвестиційної діяльності та управління у цій галузі суспільних відносин. Види інвестиційної діяльності. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності. Форми інвестиційної діяльності.

Тема 25. Правове регулювання інноваційної діяльності

Поняття інновацій та інноваційної діяльності. Система законодавства про інноваційну діяльність.

Поняття, суб'єкти та об'єкти інноваційних правовідносин. Заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності.

Тема 26. Правове регулювання комерційної концесії

Поняття комерційної концесії. Зміст та сфера застосування комерційної концесії. Види комерційної концесії.

Поняття, зміст, різновиди договорів комерційної концесії. Права та обов'язки сторін договору комерційної концесії.

Змістовий модуль 7. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання й зовнішньоекономічної діяльності

Тема 27. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання

Порядок відкриття рахунків суб'єктам господарювання у банках. Правовий режим вкладного (депозитного) рахунку, поточного рахунку, кореспондентського рахунку. Порядок та форми розрахунків у господарському обороті. Платіжні доручення. Платіжні вимоги, платіжні вимоги-доручення. Розрахункові чеки. Розрахунки за акредитивами, вексельні розрахунки.

Тема 28. Правове регулювання страхової діяльності

Поняття страхової діяльності. Законодавство про страхову діяльність.

Види страхування та страхових правовідносин за законодавством України.

Правове становище учасників страхової діяльності: страховиків, страхових посередників (страхових агентів і страхових брокерів), аварійних комісарів, об'єднань страховиків. Ліцензування страхової діяльності. Державний нагляд за страховою діяльністю. Договори страхування в системі господарських договорів.

Тема 29. Правові засади бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності

Поняття бухгалтерського обліку. Мета ведення бухгалтерського обліку. Основні принципи здійснення бухгалтерського обліку в господарських організаціях. Поняття та види облікових документів. Державне регулювання

бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Поняття, порядок складання та подачі фінансової звітності.

Поняття аудиторської діяльності. Зміст аудиторської діяльності. Правові засади здійснення аудиторської діяльності. Форми аудиторських послуг. Зміст аудиторських послуг. Суб'єкти аудиторської діяльності.

Тема 30. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Поняття, види зовнішньоекономічної діяльності. Ознаки зовнішньоекономічної діяльності. Принципи зовнішньоекономічної діяльності. Законодавство про зовнішньоекономічну діяльність. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Правовий режим зовнішньоекономічної діяльності. Поняття, форми, види, державна реєстрація іноземних інвестицій. Гарантії і компенсації іноземним інвесторам. Поняття та ознаки зовнішньоекономічного договору. Правове регулювання зовнішньоекономічних договорів. Правила ІНКОТЕРМС у системі правового регулювання зовнішньоекономічних договорів. Види зовнішньоекономічних договорів. Форма зовнішньоекономічного договору. Зміст зовнішньоекономічного договору. Правове становище торгово-промислових палат.

Тема 31. Спеціальні режими господарювання

Поняття спеціальних (вільних) економічних зон. Правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон. Управління господарською діяльністю у вільних економічних зонах. Правове регулювання господарської діяльності на територіях пріоритетного розвитку. Поняття концесії та концесійної діяльності. Особливості концесійної діяльності в Україні. Законодавство про концесійну діяльність. Суб'єкти і об'єкти концесійної діяльності. Поняття, умови, порядок укладання концесійного договору. Особливості господарської діяльності на кордоні та у Збройних Силах України.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Сем.	С.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні про положення про правове регулювання господарських правовідносин					
1	Поняття, види та загальні засади господарської діяльності	7,5	2	0,5	5
2	Господарське право як галузь права і галузь правової науки	8,5	3	0,5	5
3	Джерела господарського права	6	-	1	5
4	Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності	8	3	2	5
Разом за змістовим модулем 1		32	8	4	20
Змістовий модуль 2. Правове становище суб'єктів господарських правовідносин і суб'єктів господарювання					
5	Суб'єкти господарських правовідносин та суб'єкти господарювання	5,5	2	0,5	3
6	Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання	5,5	2	0,5	3
7	Правове становище підприємств	6	2	1	3
8	Господарські товариства як суб'єкти господарського права	7,5	1	0,5	6

9	Правовий статус громадян-підприємців та інших суб'єктів господарювання	4,5	1	0,5	3
Разом за змістовим модулем 2		29	8	3	18
Змістовий модуль 3. Правове регулювання майнових відносин у сфері господарювання, відносин у сфері економічної конкуренції та господарських зобов'язань					
10	Цінні папери у господарській діяльності	5	1	1	3
11	Приватизація державного та комунального майна	5	-	-	5
12	Правові основи захисту економічної конкуренції	6	2	1	3
13	Правові основи захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції	6	2	1	3
14	Господарські зобов'язання. Загальні положення про господарські договори	6	2	1	3
15	Ціни та ціноутворення у сфері господарювання	5	1	1	3
Разом за змістовим модулем 3		33	8	5	20
Змістовий модуль 4. Інститути господарсько-правової відповідальності та банкрутства					
16	Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання	16	4	2	10
17	Правове регулювання банкрутства	16	4	2	10
Разом за змістовим модулем 4		32	8	4	20
Змістовий модуль 5. Правове регулювання господарсько-торгівельної діяльності					
18	Галузі та види господарської діяльності. Господарсько-торгівельна діяльність	7	1	1	5

19	Оренда майна та лізинг	7	1	1	5
20	Правове регулювання біржової діяльності	7	1	1	5
21	Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання	7	1	1	5
Разом за змістовим модулем 5		28	4	4	21
Змістовий модуль 6. Правове регулювання господарських відносин в окремих галузях господарювання					
22	Правове регулювання перевезення вантажів і пасажирів	10	-	-	10
23	Правове регулювання капітального будівництва	10	2	2	6
24	Правове регулювання інвестиційної діяльності	7 5	1	1	5
25	Правове регулювання інноваційної діяльності	7	1	1	5
26	Правове регулювання комерційної концесії	10	-	-	10
Разом за змістовим модулем 6		44	4	4	36
Змістовий модуль 7. Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання й зовнішньоекономічної діяльності					
27	Правове регулювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання	8	2	1	5
28	Правове регулювання страхової діяльності	9	2	2	5
29	Правові засади бухгалтерського обліку та аудиторської діяльності	9	-	1	8
30	Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності	9	2	2	5
31	Спеціальні режими господарювання	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 7		42	8	8	29
Усього годин за дисципліну		240	48	32	160

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Господарське право»

Поточний контроль проводиться у процесі роботи зі студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, захисту індивідуальних робіт, тестування, а також опитування студентів з питань, що виносяться на самостійне опрацювання. Після завершення вивчення змістових модулів студенти пишуть контрольні роботи. Варіанти завдань до контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в атестаційний тиждень семестру (сесію) у формі усного іспиту з питань за дисципліною. Бали, які набрані студентом під час семестрового контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Основні види робіт та правила їх оцінювання

Робота на семінарському занятті

На семінарському занятті проводиться *усне опитування* за питаннями, винесеними на це заняття (за вибором викладача). Також оцінюються відповіді на питання інших студентів, запитання студентів до інших студентів, відповіді на питання для повторення (з тем, що були вивчені раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена студентам, підготовленим до відповідей на усі питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями, як: правильність відповідей на питання, повнота й конкретність відповіді, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов'язати теорію з практикою, логіка й аргументованість викладу думок, культура мови.

Вирішення практичних завдань проводиться письмово на кожному занятті. Викладач викликає декількох студентів та пропонує їм для вирішення задачі, які студенти повинні вирішити самостійно в письмовому вигляді з необхідною аргументацією та посиланням на законодавство. Для цього необхідно вивчити викладену в задачі ситуацію, дати їй правову оцінку і на підставі відповідних нормативних актів, грамотного тлумачення правових норм, що підлягають застосуванню, сформулювати правильне й обґрунтоване рішення.

Оцінюючи вирішення задачі, викладач керується такими критеріями: повнота та послідовність відповіді, правильність нормативного та наукового обґрунтування.

Письмове опитування на семінарі проводиться на початку кожного заняття (10-15) хвилин. Викликаються декілька студентів, які повинні дати відповіді на запитання, запропоновані викладачем. Це можуть бути питання як теми даного семінарського заняття, так і з попередніх тем. Метою проведення письмового опитування є перевірка підготовленості студентів до семінарського заняття та їх уміння змістовно й коротко викласти окремі

питання теми.

Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: повнота, правильність і стислість відповіді, логіка й аргументованість викладу думок.

Вирішення тестових завдань проводиться на початку кожного семінарського заняття (5-10) хвилин. Викладач викликає 4-6 студентів, які повинні дати відповіді на тестові запитання.

Письмова робота за результатами модульного контролю

Викладач організує проведення письмових контрольних робіт студентів за результатами вивчення кожного змістового модуля. Письмова робота може включати теоретичні питання, тестові та практичне завдання. Питання письмової роботи охоплюють усі теми відповідного змістового модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за результатами однієї письмової роботи, становить 10 балів.

Індивідуальна робота студента

Індивідуальна робота студента полягає у написанні реферату та здійсненні реферування літератури. Реферат готується з обов'язковим аналізом дискусійного питання за темою, включеною до програми дисципліни, з викладенням власної точки зору на цю проблему. Темі робіт, запропоновані у методичних вказівках для самостійної роботи і планах семінарських занять, студенти обирають самостійно.

Реферування наукової літератури полягає в тому, що викладач пропонує студентам наукову літературу (монографії, наукові статті тощо), студенти самостійно її опрацьовують і представляють короткий звіт у вигляді невеликого реферату (2-3 стор.) про свої враження від прочитаного. У звіті має бути висловлена позиція студента відносно наукових поглядів на порушені в науковій літературі питання, аргументовано позитивне або негативне відношення до них, запропоновано власні підходи до вирішення відповідних проблем.

Підсумкова контрольна робота

Підсумкова контрольна робота проводиться за результатами вивчення усіх змістових модулів. Вона включає теоретичне питання, тестові завдання й ситуаційну задачу. У завдання контрольної роботи можуть включатися питання з тем, вивчення яких не виносилось на семінарські заняття, але які передбачені навчальною програмою як теми для самостійного вивчення.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

Відповідь на теоретичне питання повинна повністю його розкривати, але разом з тим бути лаконічною. Під час вирішення задачі студент має не тільки дати відповідь на поставлені у задачі питання, а й розв'язати задачу з посиланням на положення нормативно-правових актів.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1. Поняття, види та загальні засади господарської діяльності. Господарське право як галузь права

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та види господарської діяльності.
2. Підприємництво як основний вид господарської діяльності.
3. Поняття та ознаки некомерційної господарської діяльності.
4. Поняття, ознаки та види господарських правовідносин.
5. Предмет, метод та система господарського права.
6. Поняття й основні види джерел господарського права.
7. Поняття, ознаки та особливості господарського законодавства.
8. Система господарського законодавства.
9. Господарсько-правові норми: поняття та види.
10. Кодифікація господарського законодавства: історія та актуальні проблеми.
11. Місце господарського права в системі права України.

Теми для написання рефератів

1. Історія становлення та розвитку правового регулювання господарської сфери суспільного життя.
2. Досвід європейських та інших країн з кодифікації господарського законодавства.
3. Принципи здійснення господарської діяльності.
4. Відмежування господарських правовідносин від суміжних правовідносин.
5. Проблеми правового регулювання некомерційної господарської діяльності.
6. Право на підприємницьку діяльність: поняття, характеристика категорії.
7. Правове регулювання внутрішньогосподарських правовідносин.
8. Саморегулювання господарської діяльності: поняття, основні сфери, актуальний стан.
9. Торгові звичаї як джерело господарсько-правового регулювання.
10. Сучасні тенденції модернізації господарського законодавства.
11. Концепція комерційного (підприємницького) права в Україні та за кордоном.
12. Категорія публічного господарського порядку як одна з ключових категорій господарського права.
13. Місце та значення Господарського кодексу України для правового забезпечення господарських відносин.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Приватне підприємство (ПП) відмовилося виконувати вимоги нормативно-правового акту Державної фіскальної служби України, оскільки цей акт: 1) з точки зору ПП, суперечить податковому законодавству, в тому числі Податковому кодексу, що є неприпустимим для правової держави; 2) не пройшов реєстрацію в Міністерстві юстиції; 3) не був оприлюднений у встановленому законом порядку.

Чи є обґрунтованою позиція ПП? Аргументуйте свою відповідь.

Задача 2

Міністерство юстиції України в грудні 2013 р. відмовило у реєстрації нормативно-правового акту Міністерства аграрної політики та продовольства України з огляду на його невідповідність основним положенням актів законодавства вищої юридичної сили, що регулюють відповідний вид господарських відносин.

Яким вимогам має відповідати відомчий нормативно-правовий акт, що подається для державної реєстрації до реєструючого органу?

Які підстави для відмови в державній реєстрації відомчих нормативно-правових актів?

Чи правова відмова Мін'юсту в даному випадку?

Якими мають бути, на Вашу думку, наступні дії Міністерства аграрної політики та продовольства?

Тести

Тест 1

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України відмовила акціонерному товариству в реєстрації випуску акцій у зв'язку із внесенням недостовірних відомостей до документів, які подаються для реєстрації випуску акцій.

Який метод регулювання господарських відносин застосований в даному випадку?

Варіанти відповідей :

- а) метод владних приписів;
- б) метод рекомендацій;
- в) метод автономних рішень;
- г) метод координації (узгодження).

Тест 2

Сільськогосподарський виробничий кооператив відчув потребу у додаткових земельних ділянках для вирощування зернових культур.

До якої категорії відносин належать відносини щодо отримання в користування земельних ділянок, що належать до комунальної власності

територіальної громади за місцем розташування кооперативу?

Варіанти відповідей :

- а) господарських;
- б) природоохоронних;
- в) земельних;
- г) цивільних.

Тест 3

Не є предметом регулювання Господарського кодексу України :

- а) трудові відносини;
- б) договірні відносини;
- в) фінансові відносини, що виникають у процесі формування бюджетів;
- г) організаційно-господарські відносини;
- д) майнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України;
- е) господарсько-виробничі відносини;
- є) земельні відносини;
- ж) внутрішньогосподарські відносини;
- з) відносини щодо використання атмосферного повітря.

Тест 4

До актів локального нормотворення належать :

- а) рішення місцевих органів виконавчої влади;
- б) засновницький договір повного товариства;
- в) колективний договір підприємства;
- г) рішення органів місцевого самоврядування;
- д) правила внутрішнього трудового розпорядку;
- е) статут юридичної особи – суб'єкта господарювання;
- є) наказ про призначення керівника підприємства на посаду.

Тест 5

Характерною особливістю господарського законодавства є :

- а) хаотичність;
- б) некодифікованість;
- в) структурованість;
- г) всебічність;
- д) комплексний характер;
- е) систематизованість.

Тест 6

У разі якщо чинним міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України, встановлено інші правила щодо підприємництва, ніж ті, що передбачено законодавством України, застосовуються правила :

- а) законодавства України;
- б) законодавства України, а в разі його відсутності, міжнародного

договору;

в) законодавства України або міжнародного договору;

г) міжнародного договору з питань, не врегульованих законодавством України;

д) міжнародного договору.

Тест 7

Нормативні акти господарського законодавства міністерств, інших органів державної виконавчої влади, органів господарського управління та контролю вважаються :

а) функціональними;

б) виконавчими;

в) галузевими;

г) владними;

д) відомчими.

Тест 8

Регуляторний акт – це прийнятий уповноваженим регуляторним органом :

а) інтерпретаційно-правовий акт;

б) правовий акт;

в) індивідуально-правовий акт;

г) інший документ;

д) нормативно-правовий акт.

Завдання

1. Порівняйте господарську і трудову діяльність.

2. Охарактеризуйте зміст принципів підприємництва.

3. Яким видом господарської діяльності займаються споживчі кооперативи? Відповідь обґрунтуйте.

4. Надайте правильну відповідь на наступний тест:

„Законодавством встановлені такі обмеження у здійсненні підприємництва:

а) суб'єкти підприємництва можуть здійснювати підприємницьку діяльність тільки на підставі ліцензії;

б) іноземці вправі здійснювати тільки окремі види господарської діяльності;

в) деякі види господарської діяльності, перелік яких передбачений Законом „Про ліцензування видів господарської діяльності”, можуть здійснюватись тільки на підставі ліцензії;

г) депутати місцевих рад не вправі займатись підприємництвом;

д) військовослужбовці можуть займатись підприємництвом”.

Прокоментуйте всі варіанти відповідей з правової точки зору.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України „Про підприємництво” від 7 лютого 1991 р. (стаття 4) // *Голос України*. – 1991. - № 44. – 5 березня.
3. Закон України «Про споживчу кооперацію» від 10 квітня 1992 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. - № 30. – Ст. 414.
4. Закон України “Про статус депутатів місцевих рад” від 11 липня 2002р. // *Урядовий кур’єр*. – 2002. - № 140. – 2 серпня.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 49 - 50.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. - № 45 - 48.
7. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // *Офіційний вісник України*. - 2010. - № 92. – Ст. 3248.
8. Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” від 22 вересня 2011 р. // *Урядовий кур’єр*. - № 208. - 9 листопада.
9. Закон України “Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р. (ст. 25) // *Урядовий кур’єр*. - 2014. - № 205. - 5 листопада.
10. Закон України “Про ліцензування видів господарської діяльності” від 2 березня 2015 р. // *Голос України*. - 2015. - № 56. - 28 березня.
11. Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/card/731-92-%D0%BF/para158>.
12. Jakubiec, Andrej. Polish Commercial Law in the Time of Transformation and European Integration. Chosen Aspects (Тренди в польському комерційному праві під час політичної трансформації та європейської інтеграції) / А. Jakubiec // *Вісник Національної академії правових наук України*. - 2016. - № 3 (86). - С. 75-83.
13. Антологія української юридичної думки. В 6 т. / редкол.: Ю.С. Шешученко (голова та ін.). Том 5: Поліцейське та адміністративне право. Відп. Редакцітори Ю.І. Римаренко, В.Б. Авер'янов. - К.: Видавничий Дім “Юридична книга”, 2003. - 600 с.
14. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України. Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина / А. М. Апаров, О. М. Онищенко. – К.: Видавництво Істина, 2016. – 452 с.
15. Бігняк О. В. Підприємництво як предмет правового регулювання в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. В. Бігняк; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 17 с.
16. Веленто И. И., Елисеев В.С. Теория экономического права: Учеб. пособие / И.И. Веленто, В.С. Елисеев. – Мн.: Книжный Дом, 2006. – 416 с.
17. Винник О. Имущественная самостоятельность как необходимое

условие для осуществления предпринимательской деятельности / О. Винник // Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. - № 3. – С. 3 – 6.

18. Винник О. М. Господарське право: Курс лекцій / О. М. Винник. – К., 2008.

19. Віхров О. Організаційно-господарські правовідносини: загальне та особливе / О. Віхров // Підприємництво, господарство і право. - 2007. - № 9. – С. 100 – 103.

20. Віхров О. П. Організаційно-господарські правовідносини. Монографія / О. П. Віхров. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2008. – 512 с.

21. Гончаренко О. Види саморегулювання господарської діяльності / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 11. - С. 68-72.

22. Гончаренко О. Засоби саморегулювання господарської діяльності за директивами Європейського Союзу / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 9. - С. 39-44.

23. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / В. С. Мілаш. - Харків : Право, 2015. - 328 с.

24. Господарське право: підручник / за заг ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. - Х.: Право, 2012. – 696 с.

25. Господарське право: Підручник / За ред. О. П. Подцерковного. – Х.: Одіссей, 2010. – 640 с.

26. Господарський кодекс України. Науково-практичний коментар / За ред. Коссака В. М. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 672 с.

27. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов, В. М. Коссака та ін.; За ред. О. І. Харитонової. – Х.: „Одіссей”, 2006. – 832 с.

28. Альохін О. О., Горбатюк О. В. Досвід Німеччини щодо регулювання економічних відносин / О. О. Альохін, О. В. Горбатюк // Вісник господарського судочинства. - 2016. - №(2-3). - С. 113- 120.

29. Довгаль К. М. Зарубіжний досвід кодифікації господарського законодавства на прикладі Республіки Казахстан / К. М. Довгаль, Н. М. Кондрашина // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 2-3. - С. 121-127.

30. Європейські стандарти законотворчої діяльності : [зб. док. : пер. з інозем. мов] / Верховна Рада України, Ін-т законодавства ; [заг. ред. В. О. Зайчука ; упоряд.: О. Л. Копиленко та ін. ; пер.: Л. В. Білоусов та ін.]. - Київ : Парламент. вид-во, 2014. - 382 с.

31. Задихайло Д. Право на підприємницьку діяльність у системі відносин правового господарського порядку / Д. Задихайло // Вісник Академії правових наук України. – 2011. - № 2. – С. 112 – 122.

32. Зельдіна О., Гришко В. Поняття та напрями модернізації господарського законодавства / О. Зельдіна, В. Гришко // Юридична Україна. - 2015. - № 7-8.

33. Знаменский Г. Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды: сб. науч. трудов / Г. Л. Знаменский. – К.: Юринком Интер, 2012. – 488 с.

34. Знаменський Г. Господарське право України: сучасний стан та перспективи / Г. Знаменський // Юридична Україна. - 2015. - № 10-12.
35. Знаменський Г.Л. Про концепцію господарського (торгового) кодексу України // Право України. - 1992. - № 10.
36. Знаменський Г.Л. Ще раз про предмет господарського права // Знаменський Г.Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды: сб. науч. трудов / Г.Л. Знаменский. – К.: Юринком Інтер, 2012. – 488 с. - С. 48 — 58.
37. Коваль В. М. Колізії між нормами господарського права та нормами цивільного права / В. М. Коваль // Вісник господарського судочинства. – 2010. - № 1. - С. 103 – 110.
38. Козачук М. Види обмежень свободи підприємницької діяльності / М. Козачук // Підприємництво, господарство і право. - 2011. - № 5. – С. 138 – 141.
39. Козачук М. До питання про принципи господарського права / М. Козачук // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 5. – С. 24 – 27.
40. Кравець І. М. Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень: монографія / І. М. Кравець. - К.: Юринком Інтер, 2010. – 240 с.
41. Кравець І. М. Правовий статус суб'єктів організаційно-господарських повноважень за Господарським кодексом України / І. М. Кравець // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 157 – 168.
42. Крутов В. Розвиток саморегулювання підприємницької та професійної діяльності в Україні як елемент становлення недержавної системи безпеки / В. Крутов // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 9.
43. Лихтей М. Русская Правда как кодификация хозяйственных отношений XI-XII вв. / М. Лихтей // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 2.
44. Мамутов В.К. Хозяйственный кодекс в системе правового обеспечения экономики в Украине // Юридичний вісник України. - 2011. - № 6-7.
45. Махінчук В. Підприємництво як об'єкт приватноправового регулювання / В. Махінчук // Право України. - 2015. - № 8.
46. Махінчук В. Поняття та сутність саморегулювання підприємницьких відносин / В. Махінчук // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №12.
47. Махінчук В. Приватно-правові та публічно-правові засади регулювання підприємницької діяльності / В. Махінчук // Право України. - 2015. - № 11.
48. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – К.: Юринком Інтер, 2012. - 816 с.
49. Рабінович А. До питання про виявлення структурного статусу господарського права в системі права України (методологічні аспекти) /

А. Рабінович // Право України. - 2015. - № 7.

50. Устименко В. А., Джабраїлов Р. А. Господарський кодекс України — шлях до європейських правових традицій / В. А. Устименко, Р. А. Джабраїлов // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № 1. - С. 146 — 152.

51. Хозяйственная деятельность как предмет хозяйственного права // Знаменский Г. Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды: сб. науч. трудов / Г. Л. Знаменский. — К.: Юринком Интер, 2012. — 488 с.

52. Хозяйственное право: Учебник. / В. К. Макутов, Г.Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др.; Под ред. Макутова В. К. — К.: Юринком Интер, 2002. — 912 с. — Библиогр. с. 897 — 899.

53. Шаповалова О. В. Адаптація господарського законодавства до вимог сталого розвитку: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О. В. Шаповалова; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 35с.

54. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. — 6-те вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 640 с.

55. Юлдашев О. Х. Методологічні засади регуляторної політики у сфері господарської діяльності: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О. Х. Юлдашев ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2008. — 30 с.

Семінарське заняття 2. Основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у регулюванні господарської діяльності

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття і види правових форм державного керівництва економікою.
2. Поняття і види методів державного керівництва економікою.
3. Поняття державної регуляторної політики. Суб'єкти та етапи регуляторної діяльності.
4. Ліцензування господарської діяльності.
5. Дозвільна система у сфері господарської діяльності.
6. Нормативно-правові основи технічного регулювання у сфері господарювання.
7. Основи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Теми для написання рефератів

1. Наукові теорії, що обґрунтовують необхідність державного регулювання економіки.
2. Основні напрями економічної політики держави.
3. Державна підтримка суб'єктів господарювання: поняття та форми.
4. Реформування законодавства про ліцензування господарської

діяльності в останні роки.

5. Органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання.

Завдання

1. У який спосіб визначаються вимоги, які пред'являються до осіб, що займаються ліцензованими видами господарської діяльності?

2. Якими можуть бути наслідки у випадку здійснення ліцензованого виду господарської діяльності без ліцензії?

3. Чи повинен суб'єкт господарювання отримувати ліцензію для філіалу, що розташований в іншій області, чи філіал може здійснювати господарську діяльність на основі ліцензії, виданої суб'єкту господарювання?

Ситуаційні задачі

Задача 1

Товариство з обмеженою відповідальністю, утворене працівниками магазину, викупило цей магазин у процесі приватизації на відкритому конкурсі. Магазин був розташований у віддаленому районі міста, відкрився недавно. Результати роботи протягом декількох місяців показали, що магазин нерентабельний. Крім того, товариству було відмовлено у видачі ліцензії на торгівлю алкогольними напоями, посилаючись на те, що недалеко від магазину розташоване професійно-технічне училище з гуртожитком, і тому алкогольні напої у цьому місці взагалі не повинні продаватись. Тому товариство вирішило закрити магазин, а у його приміщеннях установити гральні автомати.

Чи вправі товариство вчинити у вказаний спосіб? Чи правомірними є дії уповноважених органів державної влади щодо відмови ТОВ у видачі ліцензії на торгівлю алкогольними напоями?

Задача 2

Черкаське турагентство „Смолоскип”, що займається турагентською і туроператорською діяльністю, було засновано у 2003 р. в організаційно-правовій формі виробничого кооперативу. З часом у турагентства виникла необхідність внести зміни до установчих документів.

Коли була підготовлена нова редакція установчих документів, перед керівництвом агентства постало питання щодо ліцензії на право здійснювати туроператорську діяльність. Ліцензія була видана агентству у 2010 р.

Чи зберігатиме дію ліцензія на право здійснювати туроператорську діяльність після того, як документи агентства будуть змінені?

Тести

1. Загальні засади технічного регулювання у сфері господарювання

визначаються законами України:

- а) „Про стандартизацію”;
- б) „Про сертифікацію”;
- в) „Про підтвердження відповідності”;
- г) „Про стандарти та технічні регламенти”.

2. Суб'єктами стандартизації є:

- а) рада стандартизації та технічного регулювання;
- б) центральний орган виконавчої влади з питань стандартизації;
- в) технічні комітети сертифікації;
- г) територіальні органи Антимонопольного комітету України;
- д) правильна відповідь відсутня.

3. За загальним правилом, ліцензія на право здійснення певного виду господарської діяльності видається:

- а) строком на 3 роки
- б) строком на 5 років
- в) залежно від виду господарської діяльності – строком на 1 рік або на 3 роки
- г) на необмежений строк
- д) на строк, що визначається органом ліцензування

4. Якщо інше не встановлено законом, строк здійснення планового заходу державного нагляду (контролю) не може перевищувати:

- а) 15 календарних днів
- б) 10 робочих днів
- в) 20 робочих днів
- г) 5 робочих днів для суб'єктів малого підприємництва і 10 робочих днів для інших суб'єктів підприємництва
- д) 30 днів

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

2. Закон України „Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів” від 19 грудня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 46. - Ст. 345.

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.

5. Закон України “Про кооперацію” від 10 липня 2003 р. // Урядовий кур'єр. – 2003. - № 158. – 27 серпня.

6. Закон України „Про засади державної регуляторної політики у сфері

господарської діяльності” від 11 вересня 2003 р. // Урядовий кур’єр. – 2003. - № 198. – 22 жовтня.

7. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 49. – Ст. 527.

8. Закон України „Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” від 6 вересня 2005 р. // Урядовий кур’єр. – 2005. - № 188. – 5 жовтня.

9. Закон України „Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності” від 5 квітня 2007 р. // Урядовий кур’єр. – 2007. - № 113. – 27 червня.

10. Закон України «Про заборону грального бізнесу в Україні» від 3 червня 2009 р. // Голос України. – 2009. - № 116. – 25 червня.

11. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // Офіційний вісник України. - 2010. - № 92. – Ст. 3248.

12. Закон України „Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності” від 19 травня 2011 р. // Урядовий кур’єр. – 2011. - № 134. – 26 липня.

13. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 р. // Урядовий кур’єр. – 2012. - № 85. – 16 травня.

14. Закон України “Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць” від 6 вересня 2012 р. // Відомості Верховної Ради. - 2013. - № 32. - Ст. 410.

15. Закон України “Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції” від 16 жовтня 2012 р. // Відомості Верховної Ради. - 2013. - № 47. - Ст. 656.

16. Закон України «Про стандартизацію» від 5 червня 2014 р. // Урядовий кур’єр. – 2014. - № 121. – 9 липня.

17. Закон України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання” від 1 липня 2014 р. // Відомості Верховної Ради.- 2014. - № 34. - Ст. 1173.

18. Закон України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності” від 15 січня 2015 р. // Урядовий кур’єр. – 2015. - № 35. – 25 лютого.

19. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. // Урядовий кур’єр. – 2015. - № 64. – 8 квітня.

20. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта” від 11 березня 2004 р. № 308 // Офіційний вісник України. – 2004. - № 10. – Ст. 612.

21. Постанова Кабінету Міністрів України „Деякі питання надання державних платних (адміністративних) послуг, видачі документів дозвільного характеру” від 1 липня 2009 р. № 724 // Урядовий кур’єр. – 2009. - № 128. – 18 липня.

22. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження переліку

певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, які не можуть провадитися на підставі подання декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства” від 25 серпня 2010 р. № 725 // Урядовий кур'єр. – 2010. - № 157. – 27 серпня.

23. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України” від 5 серпня 2015 р. № 609 // Офіційний вісник України. – 2015. - № 68. – Ст. 2232.

24. Постанова Кабінету Міністрів України „Деякі питання набуття права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності за декларативним принципом” від 7 грудня 2016 р. № 922 // Урядовий кур'єр. – 2016. - № 233. - 10 грудня.

25. Апанасенко К. І. Дозвільна система у сфері господарської діяльності: науково-практичний коментар Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»: законодавство: судова практика: наук.-практ. посіб. / К. І. Апанасенко. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 312 с.

26. Апанасенко К. І. Нормативно-правова база технічного регулювання у сфері господарювання: питання класифікації / К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. - 2010. - № 4. - С. 119-125.

27. Апанасенко К. І. Форми субсидування (державної підтримки) окремих галузей економіки / К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 5. - С.123-132.

28. Апанасенко К. І. Юридична природа дозвільних відносин у сфері господарської діяльності / К. І. Апанасенко // Вісник господарського судочинства. - 2011. - № 6. - С.128-137.

29. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України. Підручники та навчальні посібники. Том 1: Загальна частина / А. М. Апаров, О. М. Онищенко. – К.: Видавництво Істина, 2016. – 452 с.

30. Ашихміна О. Органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №9.

31. Баженова А. Реформування нормативно-правового регулювання ліцензування господарської діяльності / А. Баженова // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 6. - С. 104-108

32. Бакалінська О. Правове регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання / О. Бакалінська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2017. - № 3. - С. 24-33.

33. Бекірова Е. Правова природа інституту ліцензування певних видів господарської діяльності / Е. Бекірова // Підприємництво, господарство і право. - 2007. - №10. - С. 95-97.

34. Богдан А. Й. Порівняльна характеристика регулювання надання державної підтримки сільськогосподарським виробникам у законодавстві України і ЄС / А. Й. Богдан // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 6. – С. 116 – 122.

35. Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій / О. М. Вінник. – К., 2008.
36. Гамбург І. Формування та розвиток законодавства про технічне регулювання господарської діяльності / І. Гамбург // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 6. – С. 16 – 19.
37. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів / В. С. Мілаш. - Харків: Право, 2015. - 328 с.
38. Господарське право: Підручник / За ред. О. П. Подцерковного. – Х.: Одиссей, 2010. – 640 с.
39. Добровольська В. Засоби державного регулювання підприємницької діяльності / В. Добровольська // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 2. – С. 89 – 91.
40. Захарченко А. М. Господарська компетенція місцевих державних адміністрацій: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. М. Захарченко; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007. — 20 с.
41. Злупко С.М. Історія економічної теорії: Підручник. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Знання, 2005. - 719 с.
42. Ковальчук В.М., Лазарович М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: Навч. посіб. - К.: Знання, 2008. - 647 с.
43. Компетенція місцевих органів виконавчої влади, регіональних і міських органів місцевого самоврядування у сфері господарювання / НАН України, Ін-т економіко-прав. дослідж.; упоряд. О. О. Ашурков та ін.; за заг. ред. В. К. Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 320 с.
44. Контроль і перевірки у сфері господарської діяльності: коментар законодавства, нормативно-правові акти, судова практика // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2011. - № 2.
45. Кравець І. Ретроспектива інституту суб'єктів організаційно-господарських повноважень в Україні / І. Кравець // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - №10. – С. 35 – 38.
46. Кравець І. М. Правове становище суб'єктів організаційно-господарських повноважень: монографія / І. М. Кравець. - К.: Юрінком Інтер, 2010. – 240 с.
47. Крупка Ю. М. Ліцензування господарської діяльності в Україні. Коментар законодавства. Судова практика / Ю. М. Крупка // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2010. - № 1.
48. Крупчан О., Перепелюк В. Напрями удосконалення процедури видачі ліцензії на здійснення певного виду господарської діяльності / О. Крупчан, В. Перепелюк // Юридична Україна. – 2008. - № 5.
49. Кулакова Є. В. Господарська компетенція обласних рад та обласних державних адміністрацій: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Є. В. Кулакова ; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2009. — 20 с.
50. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2012. - 816 с.
51. Пастух І. Про юридичну природу ліцензування господарської

діяльності / І. Пастух // Підприємництво, господарство і право. – 2009. - № 9. – С. 83 – 85.

52. Попелюк В. Правова природа відносин контролю у сфері господарювання / В. Попелюк // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 3. – С. 144–147.

53. Попелюк В. П. Правове регулювання відносин контролю у сфері господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В. П. Попелюк ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". — О., 2011. — 18 с.

54. Сакоян Д. Правове регулювання розроблення державних стандартів України / Д. Сакоян // Право України. – 2007. - № 9. – С. 27 — 31.

55. Сакоян Д. І. Правове регулювання стандартизації в промисловості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.04) / Д. І. Сакоян. – К.: МАУП, 2011. – 18 с.

56. Шестак Л. Стадії ліцензійного провадження / Л. Шестак // Підприємництво, господарство і право. - 2004. - № 12. - С. 81-83.

57. Шпомер А. І. Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект) / А. І. Шпомер. – Автореф. дис... канд. юрид. наук (12.00.04). – К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2006. – 20 с.

58. Шабанов Р. Щодо поняття господарсько-правових засобів державного регулювання економіки за законодавством України / Р. Шабанов, М. Ждан // Підприємництво, господарство і право . - 2016. - № 11. - С. 84-88.

59. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

60. Щербина В. С. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання / В. С. Щербина // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 111 – 117.

61. Щербина В. С. Суб'єкти господарського права: монографія / В. С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008.

Семінарське заняття 3. Правове становище суб'єктів господарського права. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та види суб'єктів господарювання.
2. Порядок створення суб'єктів господарювання.
3. Порядок припинення суб'єктів господарювання.
4. Поняття корпоративного права і корпоративних відносин.
5. Поняття і склад майна суб'єктів господарювання.
6. Право власності, право господарського відання та оперативного управління.
7. Поняття й ознаки цінних паперів як особливого виду майна суб'єктів господарювання.
8. Поняття, ознаки та види підприємств.

9. Правове становище приватних підприємств.
10. Правовий статус державних, в тому числі казенних підприємств.
11. Правовий статус комунальних унітарних підприємств.
12. Правове становище виробничого кооперативу.

Теми для написання рефератів

1. Джерела формування майна суб'єкта господарювання.
2. Правовий режим комунального майна.
3. Правовий режим державного майна.
4. Проблеми категорії колективної власності.
5. Особливості правового становища фермерських господарств.
6. Особливості правового режиму майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст.
7. Корпоративні відносини як особливий вид господарських відносин.
8. Особливості управління корпоративними правами держави.
9. Установчі документи суб'єктів господарювання.

Завдання

1. Дайте визначення організаційно-правової форми. Чи є перелік організаційно-правових форм вичерпним? Чи наявні у законодавстві випадки, коли для засновників суб'єкта господарювання визначається певна організаційно-правова форма?

2. Що таке статутний капітал? Як він утворюється? Чи наявні у законодавстві вимоги до мінімального розміру статутного капіталу певних видів суб'єктів господарювання і для яких саме?

3. Які органи здійснюють державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців? Які строки встановлені для державної реєстрації? З якого моменту обчислюються ці строки? Які наслідки настають у випадку порушення цих строків або відмови у державній реєстрації?

4. З якого моменту суб'єкт господарювання вважається: створеним; таким, що припинив свою діяльність?

5. Чи може зареєстрований суб'єкт господарювання не здійснювати жодної діяльності? Чи пов'язані з цим будь-які наслідки?

6. У якому порядку створюються господарські організації, які діють на підставі модельних статутів? Чи наявні у них установчі документи? Яким чином здійснюється державна реєстрація таких організацій?

7. Надайте визначення поняття реорганізації. Назвіть види реорганізації. Хто і в якому порядку вправі приймати рішення про реорганізацію господарської організації?

8. Надайте визначення поняття ліквідації господарської організації. Назвіть підстави ліквідації. Хто і в якому порядку вправі приймати рішення про ліквідацію господарської організації? З якого моменту господарська організація вважається ліквідованою?

9. У якому порядку створюються і ліквідуються філіали і представництва господарських організацій?

10. Чи може термін «підприємство» уживатися для позначення суб'єктів підприємництва?

11. У чому різниця між виробничими і споживчими кооперативами?

Ситуаційні задачі

Задача 1

Громадянин України Петренко В. П. безпосередньо здійснює систематичну (протягом двох років) на власний ризик діяльність із надання посередницьких послуг у сфері торгівлі (пошук потенційних оптових покупців та/або продавців) з метою отримання прибутку. Проте Петренко В. П. не зареєструвався як підприємець, оскільки він вважає таку діяльність додатковою до основної роботи на державному підприємстві, яке несистематично сплачує заробітну плату і тим самим змушує працівників шукати додаткові джерела доходів.

Чи є Петренко В. П. суб'єктом господарських правовідносин? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України. За яких умов фізична особа набуває статусу суб'єкта господарських правовідносин? Дайте правову оцінку діям Петренка В. П.

Задача 2

У 2008 році було створено і зареєстровано в установленому порядку підприємство у формі акціонерного товариства приватного типу.

У 2013 році у підприємства виникла необхідність внести зміни в установчі документи, пов'язані з прийняттям до складу акціонерів нових осіб і вибуттям частини старих засновників. Було зібрано необхідні документи і подано для реєстрації змін. Однак державний реєстратор відмовив у прийомі документів. Відмову було мотивовано так: необхідно збільшити статутний капітал до 1 250 мінімальних заробітних плат станом на дату внесення змін до установчих документів; необхідно перейменувати підприємство у підприємство з іноземними інвестиціями, оскільки серед нових учасників є громадянин Польщі; необхідна довідка паспортних органів, що підтверджує легальність перебування іноземця на території України.

Чи можна вважати відмову державного реєстратора зареєструвати зміни до установчих документів обґрунтованою, а мотивування відмови таким, що відповідає чинному законодавству?

Задача 3

Статутом Товариства з обмеженою відповідальністю „Допомога” (ТОВ), формальним засновником якого є пенсіонер Дроздов К.М., передбачені такі види діяльності: торгівельна діяльність; посередницька діяльність у сфері оптової торгівлі; надання всіх видів рекламних послуг;

постачання природного та скрапленого газу; надання туристичних послуг; виробництво, передача та постачання електроенергії; торгівля вогнепальною мисливською зброєю; виплата та доставка пенсій; маркетингові послуги; грошова допомога малозабезпеченим громадянам.

Чи усі із зазначених видів діяльності можуть здійснюватись зазначеним ТОВ? Відповідаючи на це питання, пошліться на відповідні положення чинного законодавства України.

Чи є підстави для відмови у державній реєстрації ТОВ „Допомога”?

Задача 4

Четверо громадян України віком від 16 до 25 років вирішили створити підприємницьку організацію для спільного здійснення за безпосередньої трудової участі кожного з них ремонтно-будівельних робіт у приватному житловому фонді. Один із цих громадян пообіцяв внести 1000 грн., інший – надати свою невеличку майстерню площею 10 кв.м. для облаштування офісу; решта не могла запропонувати нічого, крім своєї праці. Відтак постало питання про вибір організаційно-правової форми підприємницької організації, яка б відповідала таким ознакам:

- відсутність законодавчих вимог до мінімального розміру статутного (складеного) капіталу;
- участь усіх учасників організації у веденні справ останньої, але при наявності виконавчого органу (директора), який міг би контролюватися обраним учасниками ревізором;
- демократичні засади вирішення основних питань діяльності організації за принципом: кожний учасник має лише один голос незалежно від його майнової участі в організації;
- розподіл чистого прибутку організації насамперед в залежності від трудової участі, а потім – майнової;
- обмежений характер майнової відповідальності учасників організації у разі недостатності (відсутності) у останньої необхідного для покриття заборгованості майна (коштів).

Яку організаційно-правову форму підприємницької організації Ви можете порекомендувати? Обґрунтуйте свої рекомендації.

Задача 5

У державного підприємства виникла необхідність створити допоміжні виробництва. Його директор і головний інженер вважали, що це можна зробити лише шляхом створення малих підприємств, закріпивши за ними частину майна державного підприємства. Начальник юридичного відділу категорично заперечував проти цього, пропонуючи надати цим виробництвам статус відокремлених підрозділів підприємства з правом укладати від імені підприємства договори на реалізацію виробленої продукції і матеріально-технічне забезпечення цих виробництв.

Розв'яжіть цей спір на підставі норм чинного законодавства.

Які права має державне підприємство щодо використання

закріпленого за ним державного майна? Які питання мають погоджуватися державним підприємством із органом, до сфери управління якого воно належить?

Задача 6

Майно державного підприємства “Спецбуд” належить йому на праві господарського відання. Здійснюючи розрахунки з постачальниками продукції, керівник підприємства вирішив передати у власність одного з постачальників ДП “Спецбуд” одну з вантажівок, закріплених за цим підприємством.

Чи правомірне таке рішення керівника ДП “Спецбуд”? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 7

Обласне управління Державної фіскальної служби України у Київській області пред’явило до адміністративного суду позов про ліквідацію Товариства з обмеженою відповідальністю «Навігатор» у зв’язку з допущеним останнім грубим порушенням закону – неподанням ТОВ балансових звітів.

Чи підлягає позов задоволенню? Чому?

Задача 8

Приватне акціонерне товариство «Фірма «Віком» починало свою діяльність із внутрішньоміських перевезень речей для громадян і організацій. Поступово коло послуг, які надаються фірмою, розширилось. Фірма стала займатись не тільки власне перевезеннями, але й експедиційною діяльністю, потім почала брати участь у складських операціях, перепродажі товарів, угодах з нерухомістю тощо.

Для того, щоб ефективніше використати накопичений потенціал фірми, керівництво ПрАТ вирішило організувати широку рекламну кампанію. Зокрема, було вирішено розмістити на вікнах електричок метро рекламу про те, що фірма «Віком» надає найрізноманітніші послуги і вирішує будь-які проблеми, які виникають у їх клієнтів.

Юрисконсульт фірми заявив керівникам, що перед початком рекламної кампанії слід внести зміни в установчі документи ТОВ і в предмет діяльності фірми при цьому записати усі види послуг, якими збирається займатись фірма.

Чи обґрунтована думка юрисконсульта? Як оцінити ідеї керівництва ПрАТ щодо формулювання предмета діяльності фірми? Як правильно відобразити у статуті предмет діяльності фірми?

Задача 9

Торгівельне підприємство «Союз» було створено в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю. Через певний період часу керівники ТОВ «Союз» виявили, що назва товариства не

відрізняється особливою оригінальністю, оскільки в області ряд торгівельних підприємств має аналогічну назву. Це ставало на перешкоді проведенню рекламної кампанії, заважало встановленню контактів з новими контрагентами. Тому керівники ТОВ «Союз» запропонували акціонерам змінити назву товариства, акціонери погодились. Було запропоновано декілька нових назв: «Райдуга», «Сезон», «Геркулес» та ін. Зупинились на одному з варіантів.

Чи вправі суб'єкт господарювання змінити свою назву? У якому порядку можна змінити назву суб'єкта господарювання? Які правові наслідки виникають у зв'язку зі зміною назви суб'єкта господарювання?

Задача 10

Казенне підприємство “Експериментальний завод” отримало від міністерства, до сфери управління якого належало, 200 тис. грн. на розробку нового приладу. Однак цих коштів вистачило лише на закупівлю необхідного устаткування. За енергоресурси (електроенергія, газ) підприємство не змогло розрахуватися, що спричинило подання енергопостачальними компаніями позовів про стягнення заборгованості казенного підприємства у сумі 83 тис. грн.

На яке майно казенного підприємства може бути звернене стягнення для покриття цього боргу? На якому правовому титулі відповідна частина державного майна закріплюється за казенним підприємством? У чому полягає зміст цього правового титулу? Чи може бути казенне підприємство визнане банкрутом? Які обов'язки щодо казенного підприємства несе орган державної влади, до сфери управління якого воно належить?

Задача 11

Підприємство з іноземними інвестиціями завезло до м. Суми партію комп'ютерів. Через митний кордон вантаж переміщувався як вклад зарубіжного засновника до статутного капіталу підприємства, що засвідчувалось супровідними документами і заявлялось у митній декларації. У зв'язку з цим підприємство було звільнено від сплати мита. Отримавши вантаж, підприємство не зарахувало комп'ютери на баланс, а продало їх на вигідних для себе умовах.

У процесі перевірки фінансового стану підприємства аудиторська фірма звернула увагу на цей факт і запропонувала внести до бюджету обов'язкові платежі з вартості ввезених комп'ютерів, оскільки вони не були зараховані на баланс підприємства і, відповідно, не могли бути зараховані в рахунок вкладу зарубіжного співзасновника у статутний капітал підприємства.

Чи є обґрунтованими висновки аудиторської організації? Чи змінилися би висновки аудиторів, якби отримані комп'ютери були спочатку зараховані на баланс підприємства, а потім продані?

Задача 12

Релігійна організація прийняла рішення про створення підприємства з виробництва релігійної атрибутики – як для власних потреб, так і для продажу прихожанам і всім бажаючим.

Чи закріплює законодавство спеціальні вимоги до підприємств релігійних організацій? У якій організаційно-правовій формі може бути створене таке підприємство?

Який правовий режим майна є, на Вашу думку, найбільш прийнятним для такого підприємства? Обґрунтуйте свою відповідь.

Тести

Тест 1

Які з названих осіб можуть бути засновниками суб'єкта підприємницької діяльності зі статусом юридичної особи?

- а) народні депутати;
- б) державні підприємства;
- в) державні службовці;
- г) особи, позбавлені судом права займатися тим видом діяльності, який має бути основним для підприємницької організації, що засновується;
- д) повне товариство;
- е) казенні підприємства.

Тест 2

Які з названих осіб несуть відповідальність за відповідність установчих документів господарської організації чинному законодавству?

- а) засновники (заявники);
- б) державний реєстратор;
- в) засновники і державний реєстратор.

Тест 3

Якому виду державних підприємств (організацій) притаманні такі риси:

- унітарна форма;
- мета діяльності – отримання прибутку;
- предмет діяльності – виробництво продукції виробничо-технічного призначення;
- можливість визнання банкрутом;
- належність до сфери управління галузевого міністерства (відомства), що виконує функції власника майна щодо такого підприємства (організації)?

Варіанти відповіді:

- а) державне акціонерне товариство;
- б) казенне підприємство;
- в) державне унітарне комерційне підприємство.

Тест 4

Які з нижченазваних підприємств (організацій) можуть створюватися в комунальному секторі економіки:

- а) унітарне комерційне підприємство;
- б) виробничий кооператив;
- в) товариство з обмеженою відповідальністю;
- г) унітарне некомерційне підприємство;
- д) акціонерне товариство;
- е) фермерське господарство;
- є) господарське об'єднання.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Закон України „Про підприємництво” від 7 лютого 1991 р. (стаття 4) // Голос України. – 1991. - № 44. – 5 березня.
3. Закон України “Про свободу совісті та релігійні організації” від 23 квітня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 25. - Ст. 283.
4. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 49. – Ст. 682.
5. Декрет Кабінету Міністрів України “Про впорядкування діяльності суб’єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств” від 31 грудня 1992 р. № 24 – 92 // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 11. - Ст. 94.
7. Закон України “Про туризм” від 15 вересня 1995 р. // Урядовий кур’єр. – 1995. - 16 листопада.
8. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19 березня 1996 р. // Голос України. – 1996. - № 77. – 25 квітня.
9. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
10. Закон України «Про перелік об’єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» від 7 липня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. - № 34. – Ст. 1768.
11. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
12. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.
13. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. в редакції Закону від 26 листопада 2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. - № 100. – Ст. 3426.
14. Закон України “Про кооперацію” від 10 липня 2003 р. // Урядовий

кур'єр. – 2003. - № 158. – 27 серпня.

15. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» від 7 лютого 2002 р. (в редакції Закону від 29 червня 2004 р.) // Офіційний вісник України. – 2004. - № 30 (частина 1). – Ст. 1991.

16. Закон України „Про управління об'єктами державної власності” від 21 вересня 2006 р. // Урядовий кур'єр. – 2006. - № 195. – 18 жовтня.

17. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. // Урядовий кур'єр. – 2008 - № 202. – 29 жовтня.

18. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // Офіційний вісник України. - 2010. - № 92. – Ст. 3248.

19. Закон України „Про громадські об'єднання” від 22 березня 2012р. // Урядовий кур'єр. – 2012. - № 21. – 13 червня.

20. Закон України „Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності” від 22 червня 2012 р. // Урядовий кур'єр. – 2012. - №31. – 22 серпня.

21. Закон України “Про ринок природного газу” від 9 квітня 2015 р. // Відомості Верховної Ради. - 2015. - № 27.

22. Закон України “Про ринок електричної енергії” від 13 квітня 2017р. // Урядовий кур'єр. – 2017. - № 147. – 9 серпня.

23. Постанова Кабінету Міністрів України “Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю)” від 5 листопада 1991 р. № 311 // Зібрання постанов Уряду України. – 1991. - № 12. – Ст. 124.

24. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку видачі, обліку і погашення векселів, виданих під час ввезення в Україну майна як внеску іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, а також за договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність, та сплати ввізного мита у разі відчуження цього майна” від 7 серпня 1996 р. № 937 // Урядовий кур'єр. – 1996. - № 154 - 155. – 17 серпня.

25. Постанова Кабінету Міністрів України „Про Типовий статут казенного підприємства” від 16 червня 1998 р. № 914 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 24. – Ст. 891.

26. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку відчуження об'єктів державної власності” від 6 червня 2007 р. № 803 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 43. – Ст. 1714.

27. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Порядку укладення державними підприємствами, установами, організаціями, а також господарськими товариствами, у статутному капіталі яких частка держави перевищують 50 відсотків, договорів про спільну діяльність, договорів комісії, доручення та управління майном” від 11 квітня 2012 р. № 296 // Урядовий кур'єр. – 2012. - № 72. – 20 квітня.

28. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження

Положення (стандарту) бухгалтерського обліку» від 18 жовтня 1999 р. № 242 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 44. – Ст. 2206.

29. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000 р. № 92 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 21. – Ст. 871.

30. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України „Про затвердження Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки” від 2 березня 2015 р. № 205 // Офіційний вісник. - 2015. - № 24. - Ст. 691.

31. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України „Про затвердження примірних статутів державного комерційного підприємства і казенного підприємства” від 26 липня 2012 р. № 870 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

32. Алексеева Ю. Частное предприятие как субъект корпоративных отношений / Алексеева Ю. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 12. – С. 125 – 128.

33. Апанасенко К.І. Комунальний сектор економіки: генезис, зміст та значення поняття / Апанасенко К.І. // Право України. – 2006. - № 3. – С. 51 – 55.

34. Апанасенко К. Особливості правового режиму майна комунальних унітарних підприємств / Апанасенко К.І. // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 4. – С. 78 – 81.

35. Апанасенко К.І. Право комунальної власності: господарсько-правовий аспект. Монографія. / К.І. Апанасенко. - К.: Видавничий Дім „Слово”, 2010. – 264 с.

36. Апанасенко К.І. Управління державною власністю: законодавчі зміни і тенденції останніх років / К.І. Апанасенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія „Юридичні науки”. – 2011. - № 87. – С. 66 – 70.

37. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. / Вінник О.М. // – К., 2008.

38. Господарський кодекс України. Науково-практичний коментар / За ред. Коссака В.М. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 672 с.

39. Григор'єва Х. Правові засади надання поворотної фінансової підтримки фермерським господарствам в Україні // Підприємництво, господарство і право / Х. Григор'єва. - 2017. - № 2. - С. 105-109.

40. Грудницкая С. Проблемы совершенствования правового статуса государственных предприятий / С. Грудницкая // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 1, 2.

41. Грудницкая С. Экономико-правовая сущность и понятие предприятия на современном этапе / С. Грудницкая // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - №11. – С.57 – 61; Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 12. – С.3 – 7.

42. Грудницкая С. Господарська правосуб'єктність: проблеми визначення сутності та поняття / С. Грудницкая // Підприємництво, господарство і право. – 2008. - № 9.

43. Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2011. - № 9.
44. Домбровський С.Ф. Проблеми правового регулювання діяльності сімейних фермерських господарств у сучасних умовах / С. Ф. Домбровський, Л. С. Тараненко // Університетські наукові записки. Право. Економіка. Управління : Часопис Хмельницького університету управління та права . - 2017. - Вип. 2(62). - С. 59-70.
45. Дорошенко Л. Стан та перспективи розвитку законодавства про ліквідацію юридичної особи / Л. Дорошенко // Підприємництво, господарство і право. – 2017. № 3. - С. 64-68.
46. Єрема М. Р. Проблеми та перспективи законодавчого врегулювання статусу суб'єктів господарського права / М. Р. Єрема, А. В. Подать // Вісник господарського судочинства. - 2016. - № (2-3). - С. 128 - 136.
47. Зеліско А. “Підприємницька юридична особа приватного права” як системоутворююче поняття / А. Зеліско // Право України. - 2015. - № 4.
48. Зубатенко О. Деякі аспекти правового статусу кооперативу як учасника господарських відносин / О. Зубатенко // Підприємництво, господарство і право. – 2009. - № 9. – С. 80 – 82.
49. Кібенко О. Правові наслідки внесення відомостей до ЄДР: порівняльно-правовий аналіз положень Першої директиви ЄС та українського законодавства / О. Кібенко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 10. – С. 3 – 7.
50. Коваленко Т. Новели законодавства про фермерські господарства: позитивні та негативні аспекти / Т. Коваленко // Юридична Україна. - 2016. - № 7-8. - С. 30-37.
51. Коверзнев В.О. Господарсько-правовий статус виробничих кооперативів: монографія / В.О. Коверзнев. - К.: Видавничий Дім “Слово”, 2013. - 232 с.
52. Компетенція місцевих органів виконавчої влади, регіональних і міських органів місцевого самоврядування у сфері господарювання / НАН України, Ін-т економіко-прав. дослідж.; упоряд. О.О. Ашурков та ін.; за заг. ред. В.К. Мамутова. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 320 с.
53. Корпоративне право: навчальний посібник. За заг. ред. О.В. Гарагонича, С.М. Грудницької. - К.: Видавничий Дім “Слово”, 2014. - 344 с.
54. Кравець І.М. Правовий статус суб'єктів організаційно-господарських повноважень за Господарським кодексом України / І.М. Кравець // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 157 – 170.
55. Кравчук В. Розмір статутного капіталу юридичної особи / В. Кравчук // Право України. – 2007. - № 2. – С. 70 - 72.
56. Кравчук В. Формування статутного капіталу юридичної особи / В. Кравчук // Право України. – 2007. - № 6. – С. 49 - 53.
57. Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: Монографія / І.М. Кучеренко. - К.: Аста, 2004. - 328 с.
58. Лукач І.В. Правове становище холдингових компаній за законодавством України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / І.В.

Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2007. — 18 с.

59. Лушпаєв С. Правове становище сімейного фермерського господарства: окремі питання / С. Лушпаєв // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 3. - С. 107 - 110.

60. Любімов І.М. Правовий статус державних підприємств: автореф. дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.04 / І.М. Любімов; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. - Донецьк, 2010. - 19 с.

61. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. – Ч. 1. / В.С. Мілаш. – Х.: Право, 2008. – 496 с.

62. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 2е вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини; Кол. авт.: О.А. Беляневич, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 720 с.

63. Пашков В. Проблеми класифікації суб'єктів господарювання / В. Пашков // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 5.

64. Переверзева Л. Поняття “дочірнє підприємство” / Л. Переверзева // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 4.

65. Петренко В. Правова природа та зміст статуту суб'єкта господарювання / В. Петренко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 12. – С.36 – 39.

66. Повар П. О. Правове регулювання ліквідації підприємств в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.04 / П. О. Повар. – К., 2009. – 18 с.

67. Повар П.О. Розподіл майна між учасниками при ліквідації підприємства / П.О. Повар // Вісник господарського судочинства. – 2009. - № 1. – С. 115 – 123.

68. Погрібний Д.І. Корпоративні права держави: поняття, підстави виникнення, механізм реалізації: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Д.І. Погрібний ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008.

69. Самойленко А.В. Суб'єктний склад внутрішньогосподарських відносин: деякі правові аспекти / А.В. Самойленко // Юридична Україна. - 2006. - № 4. - С. 65 -71.

70. Саніахметова Н.О. Підприємницьке право: Суб'єкти підприємництва. Кредитування. Оренда. Лізинг. Зовнішньоекономічна діяльність. Інвестиції. Антимонопольне законодавство. Захист від недобросовісної конкуренції. Реклама: Навч. посібник. 3-є вид., перероб. і доп. / Н.О. Саніахметова // - К.: А.С.К., 2005. - 912 с.

71. Сороченко А. Галузева належність та юридична сутність корпоративних відносин / А. Сороченко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - №4.

72. Спасибо-Фатєєва І. Деякі розсуди про юридичні особи та їхні організаційно-правові форми / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. – 2007. - № 2. – С. 118 – 123.

73. Спасибо-Фатєєва І. Речові права за Цивільним і Господарським кодексами України / І. Спасибо-Фатєєва // Право України. - 2015. - № 4.

74. Субботенко О. Проблематика правомочності здійснення права власності обласними та районними радами щодо майна спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст відповідної адміністративно-територіальної одиниці / О. Субботенко // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 3. - С. 73-76.

75. Устименко В.А. Власність територіальної громади міста (господарсько-правові аспекти): автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / В.А. Устименко; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. — Донецьк, 2007.

76. Хахулин В., Алексеева Ю. Легальное определение частного предприятия в Украине / В. Хахулин, Ю. Алексеева // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 1. – С. 87 – 90.

77. Чевичалова Ж.В. Правова природа дочірнього підприємства: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Ж.В. Чевичалова; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008. — 20 с.

78. Черненко О. Особливості правового статусу казенних підприємств за законодавством України / О. Черненко // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 2. – С. 66- 69.

79. **Черненко О. А.** Організаційно-правові форми державного підприємства: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. А. Черненко; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. - К., 2011. - 200 с.

80. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

81. Щербина В.С. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як учасники відносин у сфері господарювання / В.С. Щербина // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 111 – 117.

82. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права: монографія / В.С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008.

Семінарське заняття 4. Господарські товариства як суб'єкти господарського права. Правовий статус фізичних осіб-підприємців та інших суб'єктів господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття, ознаки і види господарських товариств.
2. Особливості правового становища акціонерних товариств.
3. Правове становище повних і командитних товариств.
4. Особливості правового статусу товариств з обмеженою відповідальністю і товариств з додатковою відповідальністю.
5. Правовий статус фізичної особи-підприємця.
6. Поняття й ознаки об'єднань підприємств.
7. Холдингові компанії: поняття, порядок створення, особливості правового становища.

Теми для написання рефератів

1. Майнова база діяльності господарських товариств.
2. Права й обов'язки учасників господарських товариств.
3. Особливості управління господарськими товариствами.
4. Правове становище кредитних спілок.
5. Форми участі громадських об'єднань у господарських відносинах.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Троє громадян вирішили створити господарське товариство, яке б характеризувалося:

- відсутністю законодавчих вимог щодо розміру статутного (складеного) капіталу;
- незначним ризиком для учасників товариства у разі негараздів у його діяльності;
- обмеженим рухом учасників;
- можливістю формування виконавчого органу не лише з учасників товариства, а й із числа найманих працівників.

Якому виду господарських товариств відповідають ці ознаки? Які дії мають виконати засновники для реалізації свого задуму?

Задача 2

Повне товариство (ПТ) “Дідоренко і К^о” в установленому законом порядку було визнане банкрутом. Майна товариства не вистачило для покриття його заборгованості, яка становила 510 тис. грн. (активи товариства – всього 223 тис. грн.). Ліквідатор повідомив кредиторів про неможливість задоволення їх вимог повною мірою через брак коштів/майна у банкрута. Кредиторів таке повідомлення не задовольнило. У свою чергу, учасники товариства (їх було троє) погоджувалися покрити борг, що залишився непокритим вартістю активів товариства, лише частково – в межах сплачених ними часток – відповідно 110 тис. грн., 79 тис. грн. і 10 тис. грн.

За якими характерними рисами відрізняється повне товариство від решти господарських товариств? У якому обов'язі несуть відповідальність за зобов'язаннями ПТ: (а) саме товариство, (б) його учасники?

Чи обґрунтованими є заперечення учасників товариства?

Чи можуть бути борги товариства на вимогу його кредиторів стягнені з одного учасника, який за інформацією кредиторів володіє значним обсягом як рухомого, так і нерухомого майна, корпоративними правами, а також має кілька рахунків у банках?

Як має бути розв'язана ця ситуація з урахуванням вимог закону щодо обсягу та характеру відповідальності учасників ПТ?

Задача 3

При створенні повного товариства один із його засновників наполягав на включенні до засновницького договору положення про звільнення його від обмежень як учасника товариства, передбачених законодавством, з огляду на те, що він натомість відмовляється від участі в управлінні справами на користь трьох інших учасників.

Як здійснюється ведення справ повного товариства? Які обмеження на користь товариства встановлюються законом?

Чи правомірна вимога одного із засновників про звільнення його від обмежень з огляду на його добровільне усунення від ведення справ товариства?

Задача 4

При створенні командитного товариства (КТ) двома його засновниками (громадянином Бойко І. П. та громадянином Потапенко В. М.), перший із яких мав бути повним учасником КТ, а другий – вкладником, уклали засновницький договір, в якому закріпили його назву “Командитне товариство “Бойко і Потапенко” та передбачили частки учасників у складеному капіталі товариства: Бойко – 35%, Потапенко – 75%.

Яка різниця у правовому статусі повних учасників КТ і вкладників?

Чи відповідає вимогам закону положення укладеного між майбутніми повним учасником КТ і вкладником КТ засновницького договору?

Які наслідки включення імені вкладника до найменування КТ?

Чи встановлює закон співвідношення між часткою (сукупною часткою) повного учасника (учасників) та вкладника (вкладників)?

Як доцільно вчинити за даної ситуації, аби процес заснування КТ відповідав вимогам закону?

Задача 5

За результатами господарської діяльності акціонерного товариства (АТ) за поточний рік було отримано 800 тис. гривень прибутку.

Яким чином він має бути використаний, якщо: (а) розмір резервного фонду АТ сформований лише частково і становить 250 тис. грн.; (б) статутом АТ передбачено щорічні відрахування до фондів: матеріального заохочення (в розмірі 30 тис. грн.), інноваційного (в розмірі 60 тис. грн.)?

Яка частина прибутку може бути використана на виплату дивідендів? Який порядок виплати дивідендів?

Чи правомірним буде прийняття рішення загальними зборами АТ про спрямування всього прибутку на поповнення фондів товариства?

Задача 6

Акціонер Приватного акціонерного товариства «Омега» продав належні йому акції своєму приятелю. Акціонери ПрАТ звернулися до суду з позовом про визнання недійсним договору купівлі-продажу цих акцій на тій

підставі, що договором про заснування товариства була передбачена заборона відчуження акцій товариства третім особам без згоди самого товариства та його акціонерів, які мали переважне право на придбання акцій товариства, що відчужуються.

Яке рішення має винести суд? Обґрунтуйте свою відповідь. Дайте оцінку згаданим положенням договору про заснування ПрАТ «Омега».

У чому полягає різниця у правовому статусі акціонерів публічного АТ та приватного АТ?

Задача 7

Акціонери ПАТ «Агроінвест», що в сукупності володіють 8,5 % акцій, поставили перед наглядовою радою АТ вимогу про скликання у грудні поточного року позачергових загальних зборів акціонерів у зв'язку з прийняттям правлінням АТ рішення, що суперечить інтересам акціонерів і виходить за межі компетенції правління. Наглядова рада відмовилась виконати цю вимогу, посилаючись на недоцільність такого кроку у зв'язку із запланованими на березень наступного року черговими загальними зборами акціонерів.

Чи можуть акціонери - ініціатори проведення позачергових зборів скликати такі збори самі? Якими правами щодо управління справами товариства наділено міноритарних акціонерів? Який Ви можете запропонувати вихід в описаній ситуації?

Задача 8

Засновуючи товариство з додатковою відповідальністю (ТДВ), три особи (двоє громадян і товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ)) уклали договір про заснування ТДВ, в якому передбачили, що засновники-громадяни мають нести додаткову відповідальність за зобов'язаннями товариства у подвійному розмірі до їх вкладів, а ТОВ – у потрійному – як своєрідну плату за призначення представника ТОВ директором ТДВ, який не може бути відкликаний зборами учасників ТДВ ні за яких умов.

Якими нормативно-правовими актами визначається правовий статус ТДВ? Чи є правомірним включення до договору про заснування ТДВ вищезгаданих положень про відповідальність учасників товариства? У якому порядку здійснюється управління ТДВ і формування його органів, у т.ч. виконавчого органу? Дайте правову оцінку діям засновників та вищезгаданих положень укладеного ними договору.

Чи є укладений засновниками договір установчим документом ТДВ?

Задача 9

Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) звернулося з позовом до комерційного банку про визнання недійсним кредитного договору. Справа неодноразово розглядалась в судових інстанціях.

У преамбулі кредитного договору було зазначено, що генеральний директор ПрАТ діяв на підставі статуту товариства. Відповідно до п.п. 7.2.17.

цього статуту вирішення питання про укладення кредитного договору належить до компетенції правління ПрАТ, причому за наявності одностайного рішення всіх членів правління. Генеральний директор на укладення кредитного договору згоди правління не одержав, наступного схвалення договору теж не було.

Суд вважав, що оскільки конкретно повноваження генерального директора в статуті ПрАТ не визначені, то дії генерального директора не можуть бути розцінені як перевищення повноважень.

Надайте правову оцінку доводам суду, розв'яжіть ситуацію та аргументуйте свою позицію.

Задача 10

Громадянин Казахстану Коваленко П. Р., який переїхав на постійне місце проживання на батьківщину свого прадіда в с. Сорочинці Полтавської області, вирішив зареєструватися як підприємець. Він особисто подав державному реєстратору за місцем постійного проживання заяву, копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера як платника податків. Державний реєстратор відмовив Коваленку П. Р. у прийнятті поданих документів, мотивуючи свою відмову відсутністю документа з попереднього місця проживання про відсутність у Коваленка П. Р. судимості за корисливі злочини і застосування до нього такого виду покарання як заборона зайняття певними видами підприємницької діяльності.

Яким нормативно-правовим актом регулюються відносини щодо державної реєстрації фізичних осіб як суб'єктів підприємницької діяльності? Які документи мають подаватися для державної реєстрації індивідуальних підприємців (фізичних осіб – підприємців)?

Чи правомірні дії державного реєстратора? Як має діяти Коваленко П. Р., щоб захистити (чи реалізувати) свої права та законні інтереси?

Задача 11

Гр. Мельников А. М. після досягнення пенсійного віку вирішив переїхати до села і заснувати фермерське господарство з вирощування страусів.

Чи має право гр. Мельников А. М. заснувати фермерське господарство? Яким нормативно-правовим актом визначається правовий статус фермерського господарства та порядок його створення? Які умови є необхідними для заснування фермерського господарства? У якому порядку здійснюється його державна реєстрація? Чи може функціонувати фермерське господарство у складі однієї особи?

Задача 12

Двоє громадян вирішили скористатися послугами кредитної спілки “Добробут” з метою отримання кредиту для ремонту житла, отримавши відповідну інформацію з реклами, розміщеної в метрополітені.

Якими нормативно-правовими актами визначається правовий статус

кредитних спілок?

Чи мають кредитні спілки право надавати кредити будь-яким громадянам, які звертаються до них з відповідним проханням? Яким особам і за яких умов кредитні спілки вправі надавати кредити? За допомогою яких механізмів кредитні спілки забезпечують повернення кредитів та відсотків за користування ними?

Чи є кредитні спілки підприємницькими організаціями? За рахунок яких джерел фінансується діяльність кредитної спілки?

Тести

Тест 1

У чому полягає відмінність персональних товариств від об'єднань капіталів:

- а) у правовому титулі майна товариства;
- б) в установчому документі товариства;
- в) в наявності/відсутності у товариства статусу юридичної особи;
- г) у порядку державної реєстрації товариства.

Тест 2

Які з перелічених ознак не притаманні повному товариству:

- а) домінування персональних елементів у товаристві;
- б) наявність органів управління в товаристві;
- в) здійснення управління безпосередньо учасниками – всіма або уповноваженими;
- г) наявність в учасників товариства субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями товариства;
- д) можливість виключення учасника з товариства у разі порушення ним своїх обов'язків перед товариством;
- ж) встановлення обмежень для учасників на користь інтересів товариства.

Тест 3

Який мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства?

- а) 1500 мінімальних заробітних плат;
- б) 1250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- в) 625 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- г) 1250 мінімальних заробітних плат.

Тест 4

Якій господарській організації притаманні такі ознаки?

- добровільність створення;
- здійснення управління безпосередньо учасниками;
- наявність засновницького договору як єдиного установчого документу;

– відсутність законодавчих вимог до мінімального розміру статутного (складеного) капіталу;

– наявність двох категорій учасників – повні учасники і вкладники?

Варіанти відповідей:

- а) виробничий кооператив;
- б) товариство з обмеженою відповідальністю;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) командитне товариство.

Тест 5

Учасники яких господарських організацій не несуть додаткової відповідальності за зобов'язаннями господарської організації, в якій беруть участь?

- а) повного товариства;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) акціонерного товариства;
- г) товариства з додатковою відповідальністю.

Тест 6

Якій організації притаманні наступні ознаки:

- організація корпоративного типу;
- власник майна;
- основний предмет діяльності – надання фінансових послуг своїм членам;
- управління – за допомогою системи органів, до складу яких входить кредитний комітет.

Варіанти відповідей:

- а) банк;
- б) кредитна спілка;
- в) споживчий кооператив;
- г) командитне товариство;
- д) ломбард.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 49. – Ст. 682.

2. Закон України „Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 51. – Ст. 292.

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 — 48.

5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних

осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. в редакції Закону від 26 листопада 2015 р. // Офіційний вісник України. – 2015. - № 100. – Ст. 3426.

6. Закон України “Про фермерське господарство” від 19 червня 2003 р. // Офіційний вісник України. - 2003. - №29. – Ст. 1438.

7. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2006 р. // Урядовий кур’єр. – 2006. - № 75. – 19 квітня.

8. Закон України “Про холдингові компанії в Україні” від 15 березня 2006 р. // Урядовий кур’єр. – 2006. - № 73 – 74. – 18 квітня.

9. Закон України “Про акціонерні товариства” від 17 вересня 2008 р. // Урядовий кур’єр. – 2008 - № 202. – 29 жовтня.

10. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 6 лютого 2018 р. // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/card/2275-19>

11. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження модельного статуту товариства з обмеженою відповідальністю” від 16 листопада 2011 р. № 1182 // Урядовий кур’єр. – 2011. - № 218. – 23 листопада.

12. Рішення Конституційного Суду України від 11 травня 2005 р. № 4-рп/2005 (справа про права акціонерів ЗАТ) // Офіційний вісник України. – 2005. - № 21. – Ст. 1135.

13. Роз’яснення Міністерства юстиції України „Статус фізичної особи – підприємця: проблеми застосування законодавства” від 14 січня 2011 р. // <http://rada.gov.ua>.

14. Постанова Пленуму Верховного Суду України „Про практику розгляду судами корпоративних спорів” від 24 жовтня 2008 р. № 13 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. - № 11.

15. Апанасенко К.І. Комунальні господарські об’єднання: актуальні проблеми правового регулювання / К.І. Апанасенко // Право України. – 2008. - № 2. – С. 50 – 53.

16. Артеменко С. Права акціонерів за законодавством України / С.Артеменко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - № 6. – С. 27 – 30.

17. Блащук Т. Фізична особа як суб’єкт підприємницької діяльності / Т. Блащук // Підприємництво, господарство і право. – 2009. - № 7. - С. 161 – 163.

18. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. / О.М. Вінник. – К., 2008.

19. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / О.І. Харитонов, Є.О. Харитонов, В.М. Коссака та ін.; За ред. О.І. Харитонової. – Х.: „Одіссей”, 2006. – 832 с.

20. Господарський кодекс України. Науково-практичний коментар / За ред. В.М. Коссака. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 672 с.

21. Джуринський В.О. Правове становище господарських об’єднань в Україні: монографія. / В.О. Джуринський. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 224 с.

22. Гулик А. Право акціонера на участь в управлінні справами акціонерного товариства / А. Гулик // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 3. – С. 40 – 43.
23. Ковальчук А. Щодо правової природи майна акціонерних товариств / А. Ковальчук // Право України. – 2006. - № 6. – С. 45 – 48.
24. Короташ Я. О. Поняття та функції статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю / Я. О. Короташ // Право і суспільство. - 2017. - № 2. - Ч. 2.
25. Корпоративне право: навчальний посібник. За заг. ред. О.В. Гарагонича, С.М. Грудницької. - К.: Видавничий Дім “Слово”, 2014. - 344 с.
26. Корпоративне право України: підручник / В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва та ін.; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
27. Кравчук В. Відповідальність за порушення учасниками обов’язків з формування статутного капіталу / В. Кравчук // Право України. – 2007. - № 10. – С. 73 – 75.
28. Кравчук В. Вихід учасника з товариства з обмеженою відповідальністю: проблемні питання / В. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - №№ 1, 2.
29. Кравчук В. Вклади статутного капіталу господарського товариства / В. Кравчук // Право України. – 2007. - № 7. – С. 57 – 61.
30. Кравчук В. Правові наслідки смерті (реорганізації) учасника господарського товариства / В. Кравчук // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000. - № 2. – С. 64 – 67.
31. Лідовець Р. Право участі у товаристві з обмеженою відповідальністю як об’єкт спадкового правовідношення / Р. Лідовець // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 7. – С. 28 – 30.
32. Луць В.В. Деякі питання здійснення та захисту корпоративних прав в Україні / В.В. Луць // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 125 – 130.
33. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. – Ч. 1./ В.С. Мілаш. - Х.: Право, 2008. – 496 с.
34. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 2-е вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини; Кол. авт.: О.А. Беяневич, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 720 с.
35. Науково-практичний коментар до Закону України „Про акціонерні товариства” // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2009. - № 9.
36. Науково-практичний коментар до Закону України „Про господарські товариства” // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2008. - № 9.
37. Опришко Д. Корпорація як різновид договірних об’єднань підприємств / Д. Опришко // Юридична Україна. - 2013. - № 4.
38. Пашутін Є. Право акціонера на інформацію / Є. Пашутін // Право

України. – 2006. - № 11. – С. 47 – 50.

39. Саракун І. Особливості купівлі-продажу корпоративних прав учасників господарських товариств / І. Саракун // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 12. – С. 137 – 141.

40. Спасибо-Фатеева І.В. Межі реалізації прав міноритаріїв / І.В. Спасибо-Фатеева // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 130 – 137.

41. Тичкова О. Засади локального регулювання корпоративних відносин / О. Тичкова // Право України. – 2007. - № 11. – С. 58 – 62.

42. Фесечко Л. Правовые средства управления акционерным капиталом: вопросы выкупа акций / Л. Фесечко // Підприємництво, господарство і право. – 2005.- № 2. – С. 77 – 79.

43. Ханієва Ф. Порядок внесення вкладу до господарського товариства / Ф. Ханієва // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 69-74.

44. Цікало В. Види прав учасників господарського товариства / В. Цікало // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 1. - С. 50-54.

45. Цікало В. Здійснення права на вихід з товариства з обмеженою відповідальністю / В. Цікало // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 4. - С. 39-43.

46. Шуба Б. Вдосконалення законодавства про капіталізацію внесків у господарське товариство / Б. Шуба // Право України. – 2005. - № 4. – С. 78 – 80.

47. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Семінарське заняття 5. Правові основи захисту економічної конкуренції. Правові основи захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та роль економічної конкуренції.
2. Система законодавства про захист економічної конкуренції.
3. Правовий статус антимонопольних органів.
4. Основні види порушень законодавства про захист економічної конкуренції.
5. Поняття й ознаки недобросовісної конкуренції.
6. Ознаки та групи порушень, що належать до недобросовісної конкуренції.
7. Санкції за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
8. Особливості процедури розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Теми для написання рефератів

1. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання як вид господарських правопорушень.
2. Зловживання монопольним (домінуючим) становище на ринку як вид господарських правопорушень.
3. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
4. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання та об'єднань як вид господарських правопорушень.
5. Контурентна політика в Україні.
6. Адаптація контурентного законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
7. Проблеми захисту прав споживачів при спотворенні контуренції.
8. Проблемні аспекти поняття недобросовісної контуренції.

Ситуаційні задачі

Задача 1

ПАТ "Вугілляресурси", яке займає монопольне становище на ринку постачання вугілля, при укладенні договору на постачання вугілля зобов'язувало споживачів своєї продукції поряд з вугіллям придбавати розроблений ним проект ефективного використання вугілля, що знаходило своє відображення у вищезазначеному договорі.

Чи правомірні дії ПАТ "Вугілляресурси"? Якій правовій кваліфікації підлягають дії ПАТ "Вугілляресурси"? Чи встановлена юридична відповідальність за дії, вчинювані цим ПАТ? Якщо так, то яка саме?

Задача 2

Займаючи монопольне становище на ринку вікнопластику, ПрАТ "Майбутнє" скоротило обсяги виробництва своєї продукції з метою створення дефіциту та підвищення попиту на неї, і, як наслідок, підвищення ціни. Зазначене обмеження виробництва продукції не призвело до очікуваних наслідків.

Чи допустило ПрАТ "Майбутнє" зловживання монопольним становищем? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 3

Водопостачальна організація м. Чернівці, зважаючи на існуючий дефіцит питної води, здійснювала поставку води за графіком. Розрахунок плати за надані послуги мав проводитись згідно зі скоригованими тарифами, затвердженими у встановленому порядку. Усупереч цьому деяким особам і організаціям вода відпускатись постійно, а плата за послуги водопостачання стягувалась з усіх споживачів однаково – за цілодобове споживання.

Порушення яких норм законодавства допустила водопостачальна

організація? Яку відповідальність передбачено за такі порушення? До якого органу державної влади слід звертатися з метою їх припинення?

Задача 4

Виконавчий комітет Ужгородської міської ради прийняв рішення, яким зобов'язав суб'єктів господарювання, що не зареєстровані в Ужгороді, здійснювати реалізацію товарів тільки через торговельні точки суб'єктів підприємництва, що зареєстровані в місті.

Чи відповідає вимогам законодавства рішення виконавчого комітету? Яка відповідальність передбачена за такі порушення?

Задача 5

Приватне підприємство "Козак", придбавши у м. Мукачеве мінеральну воду "Джерело", виробником якої є ТОВ "Лікувальні води", та замінивши наклеєні на пляшках етикетки з надписом "Джерело — Лікувальні води" іншими етикетками з надписом "Карпати — ТОВ "Козак", реалізовувало цю продукцію в Луганській області.

Приписи якого нормативного акту порушило ТОВ "Козак" та які правові наслідки такого порушення? На поставлені питання дайте аргументовану відповідь.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.

2. Закон України „Про Антимонопольний комітет України” від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 50. – Ст. 472.

3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 36. – Ст. 164.

4. Закон України „Про природні монополії” від 20 квітня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - № 19. – Ст. 772.

5. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 7. – Ст. 260.

6. Закон України «Про питну воду і питне водопостачання» від 10 січня 2002 р. // Голос України. – 2002. - № 56. – 26 березня.

7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.

8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.

9. Закон України «Про рекламу» від 3 липня 1996 р. в редакції Закону від 11 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 8. – Ст. 62.

10. Закон України „Про житлово-комунальні послуги” від 24 червня

2004 р. // Урядовий кур'єр. – 2004. - № 144. – 3 серпня.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці» від 9 серпня 1993 р. № 611 // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. - № 12. – Ст. 269.

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання» від 28 лютого 2002 р. № 219 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 9. – Ст. 405.

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку системи державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій на ринку комунальних послуг» від 9 липня 2008 р. № 932-р // Урядовий кур'єр. – 2008. - № 143. – 6 серпня.

14. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Тимчасових правил розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України» від 19 квітня 1994 р. № 5 // ЛІГА:ЗАКОН Юрист 7.8.1 © ІАЦ «ЛІГА».

15. Розпорядження Антимонопольного комітету України „Про Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України” від 23 лютого 2001 р. № 32-р // Офіційний вісник України. – 2001. - № 14. – Ст. 622.

16. Розпорядження Антимонопольного комітету України „Про Положення про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції” від 25 грудня 2001 р. № 182-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 7. – Ст. 323.

17. Розпорядження Антимонопольного комітету України „Про затвердження Положення про порядок подання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання” від 12 лютого 2002 р. № 26-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 11. – Ст. 542.

18. Розпорядження Антимонопольного комітету України „Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України на узгоджені дії суб'єктів господарювання” від 12 лютого 2002 р. № 27-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 11. – Ст. 543.

19. Розпорядження Антимонопольного комітету України „Про затвердження Положення про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про концентрацію)” від 19 лютого 2002 р. № 33-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 13. – Ст. 769.

20. Розпорядження Антимонопольного комітету України „Про затвердження Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку” від 5 березня 2002 р. № 49-р // Офіційний вісник України. – 2002. - № 14. – Ст. 778.

21. Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства

України «Про затвердження Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України» від 27 червня 2008 р. №190 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 79. – Ст. 2670.

22. Інформаційний лист Вищого господарського суду України “Про Перелік питань, вміщених в оглядових листах Вищого господарського суду України, які стосуються розгляду господарськими судами справ, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства” від 23 лютого 2009 р. № 01-08/122 // Вісник господарського судочинства. - 2009. - №2.

23. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України “Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства” від 26 грудня 2011 р. № 15 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - №1.

24. Оглядовий лист Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України)» від 4 квітня 2012 р. № 01-06/418/2012 // Вісник господарського судочинства. - 2012. - №3.

25. Архангельский Ю. Есть ли вред от монополии? / Ю. Архангельский // Экономика Украины. – 2006. - № 11. – С. 62 – 69.

26. Бакалінська О. Доктринальні підходи до визначення поняття “недобросовісна конкуренція” / О. Бакалінська // Юридична Україна. - 2015. - № 10-12.

27. Безух О. Неправомірне використання ділової репутації в конкуренції / О. Безух // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 5. – С. 24 – 27.

28. Безух О. Обмеження конкуренції органами державної влади і місцевого самоврядування / О. Безух // Юридична Україна. - 2013. - № 7.

29. Безух О. Особливості правового статусу суб'єктів відносин у сфері економічної конкуренції / О. Безух // Юридична Україна. - 2013. - № 6.

30. Безух О. Правила економічної конкуренції / О. Безух // Юридична Україна. - 2013. - № 4.

29. Безух О. Проблеми захисту прав споживачів при спотворенні конкуренції / О. Безух // Українське комерційне право. – 2007. - № 8. – С. 56 - 61.

30. Валитов С.С. Конкурентное право Украины: Учеб. пособие. / С.С. Валитов. - Донецк: Норд-Пресс, 2005. - 384 с.

31. Верещагіна О. Державний контроль за антимонопольно-конкурентною політикою / О. Верещагіна // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 3.

31. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. / О.М. Вінник – К., 2008.

32. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. – Х.: Одиссей, 2010. – 640 с.

33. Господарське право України: Навчальний посібник / За заг. ред.

проф. Н.О. Саніахметової. – Х.: „Одіссей”, 2005. – 608 с.

34. Грудницький В. Гармонізація національного законодавства про зловживання монополієм (домінуючим) становищем із правом Європейського Союзу / В. Грудницький // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - №4. - С. 59-63.

35. Джуринський О. Акти недобросовісної конкуренції: правові аспекти систематизації / О. Джуринський // Підприємництво, господарство і право. – 2010. - №9. – С. 47 – 50.

36. Демченко С. Ф. Актуальне дослідження проблем державного контролю за узгодженими діями суб'єктів господарювання / С. Ф. Демченко // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2017. - Вип. 77. - С. 360 - 363.

37. Журик Ю.В. Розгляд антимонопольними органами України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: Монографія. / Ю.В. Журик – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2006. – 148 с.

38. Замрига А. Актуальні проблеми правового регулювання антимонопольних конкурентних відносин в умовах сьогодення / А. Замрига // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 10. - С. 31-34.

39. Киндзерский Ю., Паламарчук Г. Проблемы национальной конкурентоспособности и приоритеты конкурентной политики в Украине / Ю. Киндзерский Ю., Г. Паламарчук // Экономика Украины. – 2006. - № 8. – С. 19 – 29.

40. Коваль И. Копирование внешнего вида изделия конкурента / И.Коваль // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 5. – С. 11 – 13.

41. Корчак Н. До питання про правову природу інституту антимонопольного регулювання / Н. Корчак // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 12. – С. 48 – 51.

42. Корчак Н.М. Державне регулювання відносин конкуренції в Україні (господарсько-правовий аспект): монографія. / Н. Корчак - 2014. - 336 с.

43. Кулішенко В. Неправомірне використання ділової репутації суб'єктів господарювання як вид недобросовісної конкуренції / В.Кулішенко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 1. – С. 72 – 74.

44. Лук'янець В. Особливості правового регулювання конкуренції в державах-країнах Європейського Союзу та США / В. Лук'янець // Право України. – 2007. - № 3. – С. 151 – 156.

45. Лук'янець Д. Правова природа і особливості відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції / Д.Лук'янець // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - № 8. – С. 78 – 80.

46. Малиновська В. Монополізм та його різновиди: правові засоби обмеження монополізму в економіці України / В. Малиновська // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 6. – С. 15 – 17.

47. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. – Ч. 1. / В.С. Мілаш - Х.: Право, 2008. – 496 с.

48. Плетньова О.О. Актуальні проблеми реформування деяких

повноважень Антимонопольного комітету України / О.О. Плетньова // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 170 – 175.

49. Саніахметова Н., Мельник С. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем суб'єкта господарювання на ринку: поняття та види / Н. Саніахметова, С. Мельник // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 1. – С. 3 – 5.

50. Саніахметова Н., Мельник С. Підстава і види юридичної відповідальності за зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку / Н. Саніахметова, С. Мельник // Підприємництво, господарство і право. – 2003. - № 3. – С. 27 – 30.

51. Тарнавська Н. Новітні прояви конкуренції в суспільстві, яке базується на знаннях / Н. Тарнавська // Економіка України. – 2008. - № 2. - С. 4 – 16.

52. Туйск И. Основание юридической ответственности за нарушения законодательства о защите экономической конкуренции / И. Туйск // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - № 2. – С. 90 – 92.

53. Туйск И. Хозяйственно-правовые санкции за нарушения законодательства о защите экономической конкуренции / И. Туйск // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 7. – С. 9 – 12.

54. Филук Г. Соціально-економічні наслідки монополії: теоретичні і практичні аспекти / Г. Филук // Економіка України. – 2008. - № 1. – С. 30 – 41.

55. Шуміло І. Антиконтурентні узгоджені дії / І. Шуміло // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - № 1. – С. 15 – 18.

56. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Семінарське заняття 6. Господарські зобов'язання та господарські договори: поняття, види та правова природа. Ціни та ціноутворення у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та ознаки господарського зобов'язання.
2. Класифікація господарських зобов'язань.
3. Порядок виконання господарських зобов'язань.
4. Укладання, зміна та розірвання господарських зобов'язань.
5. Недійсність господарського зобов'язання.
6. Способи забезпечення господарських зобов'язань.
7. Поняття та ознаки господарського договору.
8. Класифікація господарських договорів.
9. Ціна як економічна і правова категорія. Нормативно-правове регулювання ціноутворення.
10. Класифікація цін і тарифів.

11. Органи, що здійснюють регулювання цін і тарифів.
12. Відповідальність у сфері ціноутворення.

Теми для написання рефератів

1. Визнання господарського договору недійсним: підстави і правові наслідки.
2. Тарифоутворення у житлово-комунальній сфері.
3. Ціноутворення у сфері виробництва і торгівлі лікарськими засобами.
4. Соціально-комунальні та публічні зобов'язання суб'єктів господарювання.
5. Поняття, види, особливості організаційно-господарських зобов'язань.
6. Правове регулювання електронних державних закупівель.
7. Співвідношення цивільного і господарського договору.
8. Теоретичне вчення про комерційний договір.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Акціонер приватного акціонерного товариства (ПрАТ) Доренко В. Л. подарував належні йому акції, сумарна номінальна вартість яких становить 30% статутного капіталу товариства, рідному братові Доренку І. Л.

АТ подало позов до суду про визнання угоди недійсною, стверджуючи, що договір дарування був удаваною угодою, яка прикривала договір купівлі-продажу: Доренко В. Л. свого часу вклав усі свої заощадження в акції і навіть продав автомобіль, аби оплатити акції додаткової емісії. Після укладення так званого договору дарування акцій у колишнього акціонера ПрАТ (Доренка В. Л.) з'явився дорогий автомобіль іноземного виробництва, він уклав з будівельною компанією договір на будівництво заміського котеджу. Крім того, брат колишнього акціонера – Доренко І. Л. обіймав посаду генерального директора Публічного АТ, який був конкурентом даного ПрАТ на одному товарному ринку. У результаті зосередження в його руках значного пакету акцій підприємства-конкурента досягалась економічна концентрація, що потребувала попереднього дозволу антимонопольних органів, проте жодне з товариств не зверталось за отриманням такого дозволу.

Чи є у Доренка В. Л. зобов'язання перед ПрАТ та його акціонерами? Якщо так, то назвіть підстави виникнення таких зобов'язань.

Що є підставами (юридичними та фактичними) для виникнення зобов'язання перед антимонопольними органами з отримання згоди на економічну концентрацію?

Якщо договір дарування буде визнаний судом недійсним, то які саме дії зобов'язані будуть вчинити брати Доренко?

Задача 2

Міська рада на своєму пленарному засіданні прийняла рішення про залучення розташованих на території міста середніх і великих підприємств до виконання соціально-комунальних зобов'язань – участі в благоустрої району в грошовій формі або натуральній – виконанні будівельних робіт щодо реставрації старовинної будівлі та шляхового камінного покриття в центрі міста.

Чи відповідає вимогам закону рішення міськради? Чи є таке рішення підставою для виникнення соціально-комунальних зобов'язань?

У чому полягає специфіка соціально-комунальних зобов'язань, якщо їх порівнювати, наприклад, з податковими зобов'язаннями?

Задача 3

ПАТ «Верстатбуд» дало оголошення у місцеву газету про продаж партії верстатів, від яких відмовився їх замовник, за ціною 53 тис. грн. за один верстат (у газеті зазначалось, що ціна є чинною протягом одного місяця від дня публікації, а верстати можуть бути продані цілою партією чи в будь-якій меншій кількості). Через два тижні ПП «Торез» звернулося до ПАТ, маючи намір купити три верстати за вказаною в публікації ціною. Проте представник ПАТ заявив, що вони чекають більш вигідних покупців, які могли б купити або всю партію, або заплатити вищу ціну, ніж була зазначена в публікації.

Чи правомірна відмова представника ПАТ «Верстатбуд»? Чи свідчить публікація повідомлення про продаж партії верстатів про наявність публічної оферти і відповідно – публічного договору? Як має діяти ПП «Торез» для захисту своїх прав і законних інтересів?

Задача 4

Приватне підприємство "Радон", маючи оригінальний примірник господарського договору на поставку сільськогосподарської продукції з фермерським господарством "Жито", внесло в нього зміни щодо ціни на продукцію. Фермерське господарство "Жито" відмовилось від здійснення поставки за зазначеною у примірнику договору ПП "Радон" ціною. ПП "Радон" звернулось до господарського суду з позовною заявою про спонукання ФГ "Жито" до виконання умов договору поставки.

Яке рішення має винести господарський суд? Чи встановлено в законодавстві порядок внесення змін до господарських договорів? Якщо так, то розкрийте порядок зміни умов господарського договору, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України.

Практичні завдання:

1. Визначити, який вид договору (цивільний чи господарський) укладено між:

а) гр. Івановим П.І. та Приватним підприємством „Сяйво”, за яким

останнє зобов'язалось надати Іванову П.І. послуги з ремонту зимового одягу;

б) Сільськогосподарським виробничим кооперативом „Сонях” та фізичною особою – підприємцем Сергійчуком І.Р., за яким останній зобов'язався поставити СВК „Сонях” протягом 3 тижнів 200 кг насіння соняшнику, а СВК – прийняти та оплатити насіння соняшнику;

в) Товариством з обмеженою відповідальністю „Аваль” та Приватним акціонерним товариством „Корона”, за яким ТОВ зобов'язалось здійснити будівництво 2-поверхової будівлі, а ПрАТ „Корона” – прийняти від ТОВ збудований об'єкт та оплатити вартість будівельних робіт згідно з умовами договору;

г) гр. Іванчуком С.Т. та Комунальним закладом „Чернігівська міська лікарня № 2”, за яким гр. Іванчук С.Т. зобов'язався поставити КЗ „Чернігівська міська лікарня № 2” протягом місяця 40 кг моркви, а Комунальний заклад – прийняти та оплатити цей товар.

2. Визначити повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо формування ціни на лікарські засоби, житлово-комунальні послуги.

Тести

Тест 1

Які договори є універсальними (використовуються на всіх чи більшості видів транспорту):

- а) подачі та прибирання вагонів;
- б) перевезення вантажу;
- в) каботажу;
- г) буксирування;
- д) фрахтування судна.

Тест 2

Для яких видів транспорту притаманні наступні договори:

- 1) експлуатація залізничної колії;
- 2) каботажу;
- 3) фрахтування;
- 4) навігаційний договір;
- 5) експедирування.

Варіанти відповіді:

- а) річковий транспорт;
- б) повітряний транспорт;
- в) морський транспорт;
- г) залізничний транспорт;
- д) автотранспорт.

Тест 3

За яких умов доцільним є використання конкурентних способів укладення господарського договору:

- а) терміновість виконання робіт;
- б) потреба у виявленні виконавця, що може запропонувати новітні технології при виконанні необхідних замовнику робіт;
- в) замовлення містить конфіденційну інформацію, розголошення якої серед кількох претендентів є небажаним для замовника;
- г) незначна вартість замовлення (постачання);
- д) відсутність на ринку кількох виробників, які б могли виконати замовлення.

Тест 4

При укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити:

- а) предмет договору;
- б) ціну договору;
- в) якість товарів (робіт, послуг);
- г) строк дії договору;
- д) тару, пакування товарів;
- е) комплектність товарів;
- є) відповідальність сторін;
- ж) порядок розв'язання спорів;
- з) права та обов'язки сторін.

Тест 5

Умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства, є:

- а) поняттям господарського договору;
- б) істотними умовами господарського договору;
- в) змістом господарського договору.

Тест 6

Сторона, яка одержала протокол розбіжностей до договору, зобов'язана розглянути його протягом:

- а) трьох днів;
- б) десяти днів;
- в) двадцяти днів;
- г) тридцяти днів;
- д) сорока днів;
- е) шістдесяти днів

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19 лютого 1993 р. № 15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 17. – Ст. 184.
3. Закон України “Про державне оборонне замовлення” від 3 березня 1999р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 17. - Ст. 111.
4. Закон України “Про місцеві державні адміністрації” від 9 квітня 1999р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 20 - 21. - Ст. 190.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 - 48.
7. Закон України „Про житлово-комунальні послуги” від 24 червня 2004 р. // Урядовий кур’єр. – 2004. - № 144. – 3 серпня.
8. Закон України “Про теплопостачання” від 2 червня 2005 р. // Голос України. – 2005. - № 121. – 6 липня.
9. Закон України „Про оптові ринки сільськогосподарської продукції” від 25 червня 2009 р. // Урядовий кур’єр. – 2009. - № 140. – 5 серпня.
10. Закон України «Про ціни і ціноутворення» від 21 червня 2012 р. // Голос України. – 2012. - № 140. - 2 серпня.
11. Закон України “Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони” від 12 травня 2016р. // Відомості Верховної Ради. - 2016. - № 24. - Ст. 488.
12. Указ Президента України „Про Концепцію ціноутворення у сфері житлово-комунальних послуг” від 28 грудня 2007 р. // Офіційний вісник України. – 2008. - № 1. – Ст. 8.
13. Постанова Кабінету Міністрів України „Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)” від 25 грудня 1996 р. № 1548 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. - № 21. – Ст. 596.
14. Постанова Кабінету Міністрів України „Про заходи щодо стабілізації цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення” від 17 жовтня 2008 р. № 955 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 84. – Ст.2825.
15. Постанова Кабінету Міністрів України „Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і вироби медичного призначення” від 25 березня 2009 р. № 333 // Офіційний вісник України. - 2009. - № 27. – Ст.906.
16. Постанова Кабінету Міністрів України “Питання державного оборонного замовлення” від 27 квітня 2011 р. № 464 // Офіційний вісник України. - 2011. - № 62. - Ст. 1402.
17. Постанова Кабінету Міністрів “Про забезпечення єдиного підходу

до формування тарифів на житлово-комунальні послуги” від 1 червня 2011 р. №869 // Офіційний вісник України. - 2011. - № 62. – Ст. 2472.

18. Постанова Кабінету Міністрів “Питання декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби” від 2 липня 2014 р. № 240 // Офіційний вісник України. - 2014. - № 56. – Ст. 1528.

19. Апаров А. Юридична природа поняття господарського договору : огляд наукових і нормативних підходів / А. Апаров, О. Онищенко // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 10. - С. 42-46.

20. Беяневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти). / О.А. Беяневич - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 592 с.

21. Богун В., Солодухін Г. Господарсько-правова відповідальність за порушення законодавства про ціни / В. Богун, Г. Солодухін // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 1. – С. 80 – 82.

22. Боднарчук О. Г. Здійснення державних електронних закупівель: переваги та недоліки // Право і суспільство. - 2017. - № 5. - Ч.1. - С. 94-99.

23. Вінник О.М. Господарське право: Курс лекцій. / О.М. Вінник. – К., 2008.

24. Віхров О. Недоговірні організаційно-господарські зобов'язання та їх види / О. Віхров // Вісник Академії правових наук України. – 2011. - № 2. – С. 141 – 149.

25. Влялько І. Імплементація положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у сфері державних закупівель / І.Влялько // Право України. - 2015. - № 8. - С. 83 — 92.

26. Господарське право: Підручник / За ред. О.П. Подцерковного. – Х.: Одиссей, 2010. – 640 с.

27. Господарське право України: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Н.О. Саніахметової. – Х.: „Одиссей”, 2005. – 608 с.

28. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / О.І. Харитонова, Є.О. Харитонов, В.М. Коссак та ін.; За ред. О.І. Харитонової. – Х.: „Одиссей”, 2006. – 832 с.

29. Дешко Л. Державне регулювання ціноутворення на лікарські засоби в країнах Європейського Співтовариства та інших країн / Л. Дешко // Право України. – 2007. - № 12. – С. 126 – 130.

30. Зеліско А. Правова характеристика сучасного стану та тенденцій модифікації системі господарських договорів / А. Зеліско // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - № 2. - С. 15-19.

31. Ільченко Г. Співвідношення понять “цивільний договір” та “господарський договір” / Г. Ільченко // Підприємництво, господарство і право. - 2017. - №2. - С. 20-23.

32. Каплюк М. Поєднання зобов'язаної й управненої сторін в одній особі як підстава припинення господарських зобов'язань / М. Каплюк // Підприємництво, господарство і право. - 2012. - № 9.

33. Лісовська Д.А. Контроль за формуванням тарифів на тепlopостачання/ Д.А. Лісовська // Право і суспільство. - 2017. - № 2, ч. 2. - С. 86-91.

34. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. – Ч. 1. / В.С.Мілаш - Х.: Право, 2008. – 496 с.
35. Мілаш В.С. Комерційний договір у господарському праві: теоретичні проблеми становлення та розвитку: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / В.С. Мілаш ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2008. — 40 с.
36. Мумладзе І. Державний контроль у сфері цін і ціноутворення та захист прав суб'єктів господарювання / І. Мумладзе // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 2. – С. 85 – 88.
37. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2012. - 816 с.
38. Подоляк С.А. Правові підстави та наслідки визнання господарських договорів недійсними та неукладеними в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04/ С.А. Подоляк; НДІ приват. права і підприємництва Нац. акад. прав. наук України. - К., 2010. - 20 с.
39. Сафонов І. Удосконалення правового регулювання цін і ціноутворення — важливий засіб державної підтримки аграрних товаровиробників / І. Сафонов // Право України. – 2005. - № 9. – С. 50 – 53.
40. Солодухин Г.О. предмете правового регулювання законодавства о ценообразовании / Г.О. Солодухин // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 11. – С. 91 – 96.
41. Солодухин Г.О. Правовое регулирование порядка установления тарифов на коммунальные услуги: постановка проблемы / Г.О. Солодухин // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 1. – С. 95 – 97.
42. Черешнюк В. Зміст принципу належного виконання господарського договору в національному законодавстві та в міжнародних актах / В.Черешнюк // Право України. – 2007. - № 4. – С. 85 – 89.
43. Черешнюк В.М. Правове регулювання укладення і виконання господарських договорів: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В.М.Черешнюк ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. — К., 2007. — 19 с.
44. Чухно А. Господарський механізм та шляхи його удосконалення на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2007. - № 4. – С. 36 – 42.
45. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.
46. Ямпольський Г. Про деякі питання визнання недійсними виконаних господарських договорів / Г. Ямпольський // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 10.

Семінарське заняття 7. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності.
2. Види господарсько-правових санкцій.
3. Підстави господарсько-правової відповідальності.
4. Порядок реалізації господарсько-правової відповідальності.
 - 4.1. Принципи господарсько-правової відповідальності.
 - 4.2. Межі господарсько-правової відповідальності.
 - 4.3. Строки застосування господарсько-правових санкцій.
5. Форми господарсько-правової відповідальності.
 - 5.1. Відшкодування збитків.
 - 5.2. Неустойка (штрафні санкції).
 - 5.3. Господарсько-адміністративні санкції.
 - 5.4. Оперативно-господарські санкції.

Теми для написання рефератів

1. Адміністративно-господарський штраф: поняття, випадки (сфери) його застосування.
2. Співвідношення адміністративно-господарських санкцій і санкцій за Кодексом України про адміністративні правопорушення.
3. Співвідношення адміністративно-господарських санкцій і фінансових санкцій.
4. Непереборна сила як підстава звільнення від господарсько-правової відповідальності.
5. Особливості відшкодування моральної шкоди у сфері господарської діяльності.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Приватне підприємство (ПП), що спеціалізувалося на посередницькій діяльності у сфері оптової торгівлі, уклало господарські договори у спрощеній формі шляхом обміну факсами, в яких зазвичай визначалися предмет договору (без належної конкретизації), орієнтовна ціна та такі ж орієнтовні терміни виконання договірних зобов'язань.

За одним з таких договорів контрагент ПП – ТОВ «Ранок», на думку директора ПП, не виконав свого зобов'язання щодо поставки плащів, замінивши їх зимовими куртками тієї ж кількості, що і передбачалося договором, хоча в телефонних розмовах директор ПП неодноразово наголошував на першочерговості поставки саме плащів.

ПП звернулося до господарського суду з позовом про стягнення зі свого контрагента (1) заподіяних збитків у сумі вартості непоставлених плащів та (2) штрафних санкцій у розмірі 20 % вартості непоставлених плащів, посилаючись на ч. 2 ст. 231 ГК України та Положення про поставки товарів народного споживання.

ТОВ «Ранок» проти позову заперечувало, посилаючись на відповідність здійсненої поставки умовам договору щодо його предмету,

який визначався як «верхній одяг для осінньо-зимового періоду», а також на відсутність положень про штрафні санкції в договорі й неправомірність застосування позивачем положень ч. 2 ст. 231 ГК України та акту СРСР – Положення про поставки.

Чи є в даному випадку підстави для застосування господарсько-правової відповідальності? За яких умов може застосовуватися положення ч. 2 ст. 231 ГК України? Які заходи могли би попередити виникнення подібного спору? Розв'яжіть цю ситуацію з посиланням на відповідні норми господарського законодавства.

Задача 2

Між Колективним підприємством „Олімп” та Публічним акціонерним товариством „Міжгірський консервний завод” було укладено договір поставки, за яким підприємство зобов'язалось поставити ПАТ 500 кг олії до 28 травня 2016 р. на загальну суму 4000 грн., а ПАТ – прийняти та оплатити вказаний товар. Свої зобов'язання за договором Колективне підприємство „Олімп” не виконувало до 30 вересня 2016 р. Договором поставки було передбачено нарахування пені за прострочення виконання договору в розмірі 1% від суми непоставленої продукції за кожен день прострочення поставки.

Яку суму пені за прострочення поставки продукції може в судовому порядку стягнути ПАТ „Міжгірський консервний завод” з Колективного підприємства „Олімп”, пред'явивши позов до підприємства 1 лютого 2017р.? Чи зміниться сума пені, що підлягає стягненню, якщо позов буде пред'явлено до підприємства 1 липня 2017 р.? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 3

У засобах масової інформації було опубліковано повідомлення про те, що розпорядженням голови Черкаської обласної державної адміністрації призупинена діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «Лісозаготівельний комбінат «Ялинковий». Причиною стало те, що підприємство приховувало прибутки, проводило не вибірккову, а масову вирубку лісових угідь.

Чи відповідає чинному законодавству розпорядження голови облдержадміністрації? Які органи державної влади і з яких підстав повноважні зупинити діяльність суб'єктів господарювання?

Задача 4

Організація – вантажоотримувач пред'явила позов до пароплавства про відшкодування збитків, завданих пошкодженням вантажу при перевезенні морем. Пароплавство заперечувало проти позову і надало документи, які підтверджують, що пошкодження вантажу відбулось під час аварії судна, викликаной штормовою погодою.

Чи обґрунтовані заперечення пароплавства? Чи відносяться обставини, на які посилається пароплавство, до непереборної сили?

Задача 5

ПАТ «Хімзавод» з початку свого відкриття після реконструкції, що відбулось 01.09.2014, скидало в озеро, розташоване біля заводу, неякісно очищені стоки. Представники громадськості систематично зверталися до органів державної влади, засобів масової інформації, проте безуспішно. Нарешті, після чергового звернення до Міністерства екології та природних ресурсів України, яке мало місце після резонансної телепередачі про забруднення хімзаводом унікального озера, 21.09.2017, було організовано проведення екологічної експертизи і за її результатами застосовано адміністративно-господарські санкції у формі заборони на здійснення ПАТ «Хімзавод» господарської діяльності до усунення виявлених порушень в роботі очисних споруд.

Мешканці прилеглих до озера будинків, утворивши громадське об'єднання «За чисте озеро», звернулися до суду з позовом про стягнення з ПАТ «Хімзавод» 550 млн. грн. як компенсації за заподіяну озеру та навколишнім мешканцям шкоду, насадження навколо озера лісопосадок та створення інфраструктури відпочинку для мешканців прилеглих місцевостей.

Відповідач проти позову заперечував, наполягаючи на пропущенні строку позовної давності. Позивач наполягав на позовних вимогах, посиляючись на: а) протидію відповідача у проведенні екологічної експертизи і появу реальної можливості отримати документальні докази (в т.ч. акт експертизи) лише після втручання засобів масової інформації, Міністерства екології та природних ресурсів України; б) тривалий характер порушення, негативний результат якого з роками лише накопичувався, загрожуючи загибелі озера як унікальної екосистеми; в) значну суспільну вагу відновлення озера; г) на порушення ПАТ «Хімзавод» публічних інтересів, ігнорування ним вимог природоохоронного законодавства, прав та законних інтересів мешканців будинків, розташованих на прилеглий до озера території, на чисту воду (вода в місцевому водогоні була з озера, і навіть після очищення не відповідала встановленим вимогам), на користування природними об'єктами для відпочинку.

Як проявляється в даному випадку порушення у сфері господарювання? Протягом яких строків може бути застосована господарсько-правова відповідальність? Які межі господарсько-правової відповідальності? Чи можуть одночасно застосовуватись адміністративно-господарські санкції та відшкодування збитків?

Дайте оцінку діям сторін зазначених відносин та спрогнозуйте результат розгляду справи в суді.

Завдання:

1. Чи є стягнення санкцій з контрагентів за господарським договором правом чи обов'язком сторони договору?
2. Чи вправі суб'єкт господарювання при стягненні збитків зі сторони, яка порушила договір, розраховувати розмір збитків з урахуванням інфляції?

3. Чи завжди відповідальність підприємців будується незалежно від вини у порушенні зобов'язання? У яких випадках вина підприємця враховується? Що означає вина суб'єкта господарювання?

4. Наведіть приклади обставин, які розглядаються за законом як непереборна сила. Яким чином у випадку спору доводиться та обставина, що непереборна сила мала місце і знаходилась у причинному зв'язку з порушенням зобов'язання?

5. Як співвідносяться між собою поняття «неустойка», «штраф», «штрафні санкції»?

6. Чи може бути неустойка більше суми основного боргу?

7. Які підстави зменшення розміру неустойки передбачені законом?

8. Чи є у нормативно-правових актах будь-які обмеження щодо мінімального чи максимального розміру штрафних санкцій?

Тести

Тест 1

Які з названих функцій є найбільш характерними для господарсько-правової відповідальності:

- а) функція покарання;
- б) попереджувальна функція;
- в) відновлювально-компенсаційна функція;
- г) сигналізаційно-інформаційна функція;
- д) координаційна функція.

Тест 2

Які з перерахованих обставин є “форс-мажорними” (дією непереборної сили, тобто надзвичайними і невідворотними)?

- а) повінь;
- б) порушення зобов'язань контрагентами;
- в) землетрус;
- г) відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язань товарів;
- д) відсутність необхідних для виконання зобов'язання коштів;
- е) страйк;
- є) пожежа.

Тест 3

Які з названих санкцій застосовуються лише у вертикальних відносинах:

- а) оперативно-господарські;
- б) штрафні;
- в) відшкодування збитків;
- г) адміністративно-господарські.

Тест 4

Нарахування штрафних санкцій за прострочення виконання зобов'язання припиняється через наступний строк від дня, коли зобов'язання мало бути виконано, якщо інше не передбачено договором:

- а) три місяці;
- б) шість місяців;
- в) один рік;
- г) три роки.

Тест 5

Протягом яких строків можуть бути застосовані адміністративно-господарські санкції (як загальне правило):

- а) протягом трьох років із моменту вчинення правопорушення;
- б) протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності;
- в) протягом одного року з дня виявлення порушення;
- г) протягом шести місяців з дня вчинення порушення.

Рекомендована література та нормативно-правові акти:

1. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 41. – Ст. 546.
2. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» від 14 жовтня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 46. – Ст. 411.
3. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 22 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 5. – Ст. 28.
4. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 11. – Ст. 78.
5. Закон України “Про місцеві державні адміністрації” від 9 квітня 1999р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 20 - 21. - Ст. 190.
6. Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14 січня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 12. – Ст. 95.
7. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 7. – Ст. 260.
8. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 45 — 48.
10. Закон України „Про основні засади державного нагляду (контролю)

у сфері господарської діяльності” від 5 квітня 2007 р. // Урядовий кур’єр. – 2007. - № 113. – 27 червня.

11. Закон України „Про Кабінет Міністрів України” від 7 жовтня 2010р. // Урядовий кур’єр. – 2010. - № 192. – 15 жовтня.

12. Тимчасова методика визначення розміру шкоди (збитків), схвалена Державною комісією Ради Міністрів СРСР з економічної реформи 21 грудня 1990 р. // ЛІГА:ЗАКОН Юрист 7.8.1 © ІАЦ «ЛІГА».

13. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про порядок накладення та стягнення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів” від 17 серпня 2002 р. № 1177 // Офіційний вісник України. – 2002. - № 34. – Ст. 1587.

14. Роз’яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних з відшкодуванням шкоди» від 1 квітня 1994 р. № 02-5/215 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

15. Роз’яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики застосування майнової відповідальності за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов’язань» від 29 квітня 1994 р. № 02-5/293 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

16. Роз’яснення Вищого арбітражного суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних з відшкодуванням моральної шкоди» від 29 лютого 1996 р. № 02-5/95 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

17. Лист Верховного Суду України "Рекомендації щодо порядку застосування індексів інфляції при розгляді судових справ" від 3 квітня 1997р. № 62-97р // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

18. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про доповнення до Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-6/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» від 27 лютого 2012 р. № 01-06/224/2012 // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

19. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про доповнення Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 15.03.2011 № 01-6/249 «Про постанови Верховного Суду України, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів» від 13 липня 2012 р. № 01-06/908/2012 (пункт 2) // [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua).

20. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про практику застосування Вищим господарським судом України у розгляді справ окремих норм матеріального права» від 17 липня 2012 р. № 01-06/928/2012 (пункти 2-4) // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 4.

21. Постанова Пленуму Вищого господарського суду України “Про деякі питання практики застосування позовної давності у вирішенні господарських спорів” від 29 травня 2013 р. № 10 // [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua).

22. Адамовська О. Штрафні санкції та заздальгідь встановлені збитки / О. Адамовська // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 8. – С. 45 – 48.

23. Гапало С.Ю. Санкції в господарському праві України: автореф. дис.

... канд. юрид. наук : 12.00.04 / С. Ю. Гапало ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". — К., 2011. — 20 с.

24. Денисенко О. Потреба удосконалення стягнення штрафних санкцій / О.Л. Денисенко // Право України. – 2008. - № 7. – С. 136 – 140.

25. Заярний О.А. Відповідальність в організаційно-господарських відносинах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / О.А. Заярний; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2011.

26. Заярний О.А. Деякі особливості відшкодування збитків, завданих порушенням організаційно-господарських зобов'язань, що виникають з договорів / О.А. Заярний // Вісник господарського судочинства. – 2012. - № 6.- С. 186-195.

27. Качмар О. Админсанкции по Хозкодексу / О. Качмар // Юридическая практика. – 2007. - № 35. – 28 августа. – С. 1, 22, 23.

28. Кикоть О.О. Господарсько-правова відповідальність як вид юридичної відповідальності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / О.О. Кикоть; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. - К., 2013. - 20 с.

29. Лук'янець Д. Про правову природу адміністративно-господарських санкцій / Д. Лук'янець // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 3. – С. 10 – 15.

30. Мельничук М. Відшкодування моральної шкоди в сфері підприємницької діяльності / М. Мельничук // Підприємництво, господарство і право. – 2017. - № 2. - С. 85-88.

31. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2012. - 816 с.

32. Подцерковний О.П. Особливість та деякі проблеми відшкодування шкоди у сфері господарювання / О.П. Подцерковний // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 4. – С. 59 – 67.

33. Стоян М.М. Порівняльний аналіз відповідальності за порушення зобов'язань у Цивільному кодексі УРСР та Цивільному і Господарському кодексах України / М.М. Стоян // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 4. – С. 7 – 13.

34. Татькова З.Ф. Підстави, види та форми господарсько-правової відповідальності: автореф. дис... к.ю.н. (12.00.07). / З.Ф. Татькова. - Д., 2010. - 20 с.

35. Хозяйственный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / Под общ. ред. А.Г. Бобковой. – Харьков: Издатель ФЛ-П Вапнярчук Н.Н., 2008. – 1296 с.

36. Чернадчук В., Чернадчук Т. До питання щодо оперативно-господарських санкцій / В. Чернадчук, Т. Чернадчук // Підприємництво, господарство і право. – 2001. - № 3. – С. 13 – 15.

37. Шевченко Н. Адміністративно-господарські штрафи як вид адміністративно-господарських санкцій / Н. Шевченко // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 4. – С. 74 – 77.

38. Шевченко Н. Понятие административно-хозяйственных санкций / Н. Шевченко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 7. – С. 80 – 82.

39. Шпомер А. Особливості господарської відповідальності у сфері економіки / А. Шпомер // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 6. – С. 6 - 7.

40. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Семінарське заняття 8. Правове регулювання банкрутства

Питання для обговорення на семінарському занятті

1. Поняття й ознаки банкрутства.
2. Учасники провадження у справі про банкрутство.
3. Стадії провадження у справі про банкрутство.
4. Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження справи про банкрутство.
 - 4.1. Розпорядження майном боржника.
 - 4.2. Санація боржника.
 - 4.3. Мирова угода.

Теми для написання рефератів

1. Особливості банкрутства державних та комунальних підприємств.
2. Транскордонна неплатоспроможність: поняття, правове регулювання.
3. Проблеми мирової угоди у процедурі банкрутства.
4. Проблеми санації у процедурі банкрутства.

Ситуаційні задачі

Задача 1

Виробничий кооператив “Рембуд”, перебуваючи протягом року у стані неплатоспроможності через неможливість стягнення дебіторської заборгованості зі своїх контрагентів, вирішив ініціювати справу про визнання його банкрутом.

Який сенс для боржника ініціювати справу про власне банкрутство? У яких випадках боржник зобов'язаний ініціювати справу про банкрутство? Які документи має подати боржник-заявник для порушення провадження у справі про банкрутство? За наявності яких матеріально-правових умов господарський суд повинен порушити провадження у справі про банкрутство?

Задача 2

ТОВ “Зірка” як кредитор Приватного підприємства “Альбатрос”

звернулося до Господарського суду Черкаської області із заявою про визнання Приватного підприємства банкрутом як такого, що протягом 6 місяців не сплачує ТОВ “Зірка” борг у сумі 389 тис. грн. Проте у порушенні справи про банкрутство було відмовлено з тієї підстави, що основні виробничі потужності ТОВ “Зірка” розташовані в Київській області, хоча місцем його державної реєстрації є село Чаусове в Черкаській області.

Чи правомірні дії господарського суду?

За наявності яких підстав може бути відмовлено у порушенні провадження у справі про банкрутство? Які документи має подати кредитор для порушення провадження у справі про банкрутство його боржника?

Задача 3

За заявою трьох кредиторів державного комерційного підприємства “Машбуд” було порушено провадження у справі про банкрутство. Після офіційного оприлюднення оголошення про порушення справи про банкрутство надійшли заяви ще від 15 кредиторів.

Чи є різниця у правовому статусі кредиторів, які ініціювали справу про банкрутство, та кредиторами, які з’явилися згодом, після порушення провадження у справі про банкрутство? Які питання мають погоджуватися з кредиторами (створеним ним органом)? Крім кредиторів та боржника, які особи беруть участь у справі про банкрутство?

Задача 4

Комунальне підприємство вирішило ініціювати порушення провадження у справі про банкрутство, посилаючись на неможливість виконувати свої обов’язки перед працівниками щодо вчасної виплати заробітної плати з огляду на нерегулярність надходжень з місцевого бюджету коштів на покриття видатків підприємства. Виконком місцевої ради заперечував проти порушення справи про банкрутство, оскільки місцевою радою на пленарному засіданні було прийнято рішення про неможливість визнання цього підприємства банкрутом, оскільки воно є некомерційним.

Чи потрібна згода місцевої ради або її виконкому на подання комунальним підприємством заяви про визнання його банкрутом? Чи може бути комунальне підприємство за наявних обставин визнане банкрутом?

Які підстави припинення провадження у справі про банкрутство?

Задача 5

Після офіційного оприлюднення повідомлення про порушення провадження у справі про банкрутство Приватного підприємства “Бриз”, що спеціалізувалось на виробництві копченостей із риби та м’яса, до господарського суду були подані заяви не лише від кредиторів боржника, але й від двох інвесторів, які бажали спільно взяти участь у санації боржника за умови його перетворення на товариство з обмеженою відповідальністю й отримання значної (від 30 до 50%) частки в його статутному капіталі – як

компенсацію в ліквідації заборгованості боржника протягом одного року після запровадження процедури санації.

Які умови введення процедури санації? У чому полягає роль кредиторів при введенні цієї процедури? На який термін запроваджується санація? Які наслідки неефективності процедури санації?

Задача 6

У процесі провадження справи про банкрутство ПАТ “Бучанський завод металоконструкцій” після того, як неефективною виявилася процедура санації і відповідно – не був затверджений звіт керуючого санацією, кредитори виявили ініціативу щодо укладення мирової угоди з боржником за умови, якщо він (боржник) погодиться з їх вимогами щодо змісту угоди та строків виконання зобов’язань. Боржник не заперечував, бажаючи уникнути (або хоча відкласти на будь-який термін) визнання його банкрутом.

З якою метою укладається мирова угода у справі про банкрутство? Які вимоги пред’являються до змісту, форми та затвердження мирової угоди? На якій стадії провадження у справі про банкрутство може бути укладена мирова угода?

Які підстави визнання мирової угоди недійсною? Чи може бути розірвана мирова угода? Якщо так, то з яких підстав і з якими наслідками для боржника?

Задача 7

У зв’язку з неефективністю процедури розпорядження майном боржника та через відсутність підстав для запровадження процедури санації або укладення мирової угоди у справі про банкрутство Приватного підприємства “Роса” була винесена постанова про визнання цього підприємства-боржника банкрутом та запровадження ліквідаційної процедури. Ліквідатором була призначена особа, яка виконувала функції розпорядника майном боржника.

Які функції ліквідатора? У якому порядку створюється ліквідаційна комісія? У яких випадках і в якому порядку ліквідатор здійснює продаж майна банкрута? За рахунок яких активів формується ліквідаційна маса?

Які дії свідчать про завершення ліквідаційної процедури? Чи є обов’язковою складовою ліквідаційної процедури ліквідація банкрута? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 8

ПАТ "Експорт" звернулося до господарського суду із заявою про визнання ТОВ "Сервіс" банкрутом, оскільки згідно з актом звірки проведених розрахунків заборгованість останнього в розмірі 240000 гривень не була сплачена протягом трьох місяців.

Яку ухвалу має винести господарський суд? Які умови встановлені для порушення провадження у справі про банкрутство? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 9

Ухвалою господарського суду розпорядником майна ПрАТ "Пивзавод" було призначено Ваніна В.С., який припинив повноваження керівника ПрАТ.

Чи має право розпорядник майна вчинювати такі дії? Якими правами наділений розпорядник майна? У яких випадках можливо припинити повноваження керівника боржника?

Задача 10

Задовольняючи вимоги кредиторів відповідно до реєстру вимог кредиторів, боржник розраховувався з останніми вибірково, на власний розсуд.

Чи має право боржник при проведенні процедури розпорядження майном задовольняти вимоги кредиторів? Чи встановлена календарна черговість на задоволення вимог кредиторів? Чи є умови задоволення боржником вимог кредиторів? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на відповідні положення чинного законодавства України.

Задача 11

Мирову угоду підписано зі сторони боржника арбітражним керуючим, зі сторони кредиторів — кредитором, який має найбільшу кількість голосів у комітеті кредиторів.

Чи належними особами підписано мирову угоду? У яких випадках і на яких стадіях провадження у справі про банкрутство можливе укладення мирової угоди? Назвіть сторони мирової угоди та осіб, які вправі її підписувати.

Тести

Тест 1

Який із перерахованих суб'єктів може бути визнаний банкрутом?

- а) казенне підприємство;
- б) фізична особа (громадянин України, іноземець, особа без громадянства);
- в) суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа;
- г) відокремлений структурний підрозділ господарської організації;
- д) фізична особа - підприємець.

Тест 2

Які з нижченазваних осіб не можуть бути визнані банкрутом?

- а) державні комерційні підприємства;
- б) філія акціонерного товариства;
- в) казенне підприємство;
- г) фізична особа – підприємець;
- д) господарське товариство;
- е) фермерське господарство;

є) комунальне підприємство, за яким майно закріплене на праві оперативного управління.

Тест 3

Справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно складають:

- а) не більше двохсот мінімальних розмірів заробітної плати;
- б) не менше трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- в) не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати;
- г) не більше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати;
- д) не менше двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- є) правильна відповідь відсутня.

Тест 4

Одна і та ж особа на всіх стадіях провадження у справі про банкрутство:

- а) може здійснювати повноваження арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);
- б) не може здійснювати повноваження арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Тест 5

Які з названих судових процедур спрямовані безпосередньо на відновлення платоспроможності боржника?

- а) розпорядження майном боржника;
- б) мирова угода;
- в) санація;
- г) ліквідаційна процедура.

Тест 6

Які особи можуть бути арбітражними керуючими у справі про банкрутство:

- а) будь-які фізичні та юридичні особи, які мають відповідний обсяг правоздатності і дієздатності;
- б) лише юридичні особи, які спеціалізуються на управлінні майном інших юридичних осіб;
- в) фізичні особи, які мають статус підприємця;
- г) фізичні особи, зареєстровані як підприємці, за наявності відповідної освіти, отриманої у встановленому порядку ліцензії арбітражного керуючого, згоди комітету кредиторів, а також за умови відсутності заінтересованості стосовно боржника та кредиторів, судимості за корисливі злочини;
- д) посадові особи підприємства-боржника за їх власною заявою;
- є) посадові особи міністерства, уповноваженого здійснювати управління майном боржника?

Рекомендована література та нормативно-правові акти

1. Закон України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14 травня 1992 р. в редакції Закону від 22 грудня 2011 р. // Урядовий кур’єр. – 2012. - № 20. – 2 лютого.
2. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
3. Закон України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» від 29 листопада 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. - № 52. – Ст. 2332.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. - № 49 - 50.
5. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18 листопада 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. - № 52 (частина 1). – Ст. 2734.
6. Закон України „Про виконавче провадження” від 2 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2016. - № 30. - Ст. 542.
7. Закон України “Про фінансову реструктуризацію” від 14 червня 2016р. // Відомості Верховної Ради. - 2016. - № 32. - Ст. 555.
8. Закон України „Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств” від 13 квітня 2017 р. // Відомості Верховної Ради. - 2017. - № 22. - Ст. 258.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення досудової санації державних підприємств» від 17 березня 2000 р. № 515 // Офіційний вісник України. – 2000. - № 12. – Ст. 467.
10. Наказ Міністерства промислової політики України „Про затвердження Положення про порядок погодження Міністерством промислової політики України планів санації підприємств, що належать до сфери його управління” від 17 березня 2008 р. № 153 // Офіційний вісник України. – 2008. - № 28. – Ст. 910.
11. Наказ Фонду державного майна України „Про затвердження Порядку погодження умов і порядку проведення санації державних підприємств до порушення провадження у справі про банкрутство за рахунок небюджетних джерел фінансування ” від 30 січня 2013 р. №38 // Офіційний вісник України. – 2013. - № 8. - Ст. 276.
10. Наказ Фонду державного майна України „Про затвердження Порядку погодження планів санації, мирових угод і переліків ліквідаційних мас” від 1 листопада 2016 р. № 1991 // Офіційний вісник України. – 2017. - №2. – Ст.62.
11. Рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2007 р. № 5-рп/2007 (справа щодо кредиторів підприємств комунальної форми власності) // Офіційний вісник України. – 2007. - № 48. – Ст. 1991.
12. Асеева Н. Реорганізація неплатоспроможного підприємства як

спосіб відновлення економічної незалежності / Н. Асеєва // Право України. – 2006. - № 7. – С. 59 – 62.

13. Барбашова Н. Проблеми мирової угоди у процедурі банкрутства / Н. Барбашова // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 7. – С. 92 – 94.

14. Бірюков О. Захист прав кредиторів у справах про банкрутство: український та світовий досвід / О. Бірюков // Українське комерційне право. – 2007. - № 8. – С. 39 – 47.

15. Бірюков О. Регулювання відносин із транскордонної неспроможності: сучасний стан і перспективи / О. Бірюков // Право України. – 2006. - № 9. – С. 134 – 136.

16. Бірюков О. ЮНСІТРАЛ і транскордонні банкрутства / О. Бірюков // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - № 2. – С. 50 – 53.

17. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: проблеми і шляхи розв'язання / О.М. Бірюков // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 138 – 143.

18. Булижин І. В. Передумови відкриття провадження у справах про банкрутство: теорія і практика / І.В. Булижин // Право і суспільство. - 2017. - № 5, ч. 2. - С. 47-52.

19. Бутирська І. Правовий статус учасників провадження у справі про банкрутство / І. Бутирська // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 12. - С. 89-94.

20. Джунь В. Проблема урегулювання транскордонних аспектів неспроможності у національному законодавстві України / В. Джунь // Право України. – 2005. - № 7. - С. 74 – 79.

21. Джунь В. Проблеми формування міжнародного законодавства про транскордонну неспроможність / В. Джунь // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 9. – С. 65 – 70.

22. Захарченко В. Практика організаційно-правового регулювання процедур банкрутства в країнах з розвинутою економікою / В. Захарченко // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 4. – С. 107 – 112.

23. Иорданов В. О вариантах применения одной нормы (О различном толковании одной и той же нормы Закона о банкротстве Верховным Судом Украины) / В.О. Иорданов // Юридическая практика. – 2008. - № 7. – 12 февраля. – С. 12 – 13.

24. Латинін О. Загальна характеристика способів захисту прав кредиторів у відносинах неспроможності (банкрутства) / О. Латинін // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 5.

25. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 3-тє вид., перероб. і допов. / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2012. - 816 с.

26. Ніколаєв І. Захист прав кредиторів при банкрутстві: історія українських мораторіїв на примусове стягнення боргів / І. Ніколаєв // Підприємництво, господарство і право. – 2012. - № 3.

27. Повар П.О. Ліквідація неплатоспроможних підприємств: актуальні

проблеми правового регулювання / П.О. Повар // Вісник господарського судочинства. – 2008. - № 1. – С. 143 – 152.

28. Поляков Б. Понятие неплатежеспособности и банкротства / Б.Поляков // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 4. – С. 47 – 51.

29. Поляков Б. Правове становище кредиторів у процедурі банкрутства / Б. Поляков // Право України. – 2001. - № 7. – С. 39 – 43.

30. Поляков Б. Правовое положение должника в процедуре банкротства в Украине / Б. Поляков // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 6. – С. 22 – 26.

31. Поляков Б. Принципы института банкротства / Б. Поляков // Підприємництво, господарство і право. – 2002. - № 1. – С. 6 – 10.

32. Радзивилук В. Состояние законодательства о банкротстве в Украине и перспективы его гармонизации / В. Радзивилук // Підприємництво, господарство і право. – 2006. - № 5. – С. 31 – 33.

33. Радзивілюк В.В. Судова процедура санації: Навч. посібник. / В.В.Радзивілюк. - К.: Атіка, 2005. - 116 с.

34. Таликін Є. Функції та процесуальна форма розгляду справ про банкрутство господарським судом / Є. Таликін // Юридична Україна. - 2013. - № 5.

35. Устименко В., Джабраїлов Р. Правове регулювання банкрутства комунальних підприємств / В. Устименко, Р. Джабраїлов // Право України. – 2007. - № 5. – С. 50 – 53.

36. Чубан Т. Правове регулювання відносин неспроможності (банкрутства): співвідношення захування зустрічних однорідних вимог і мараторію на задоволення вимог кредиторів / Т. Чубан // Право України. - 2017. - № 5. - С. 161-169.

37. Шевчук О. Історичний розвиток та соціально-економічні особливості процесу банкрутства / О. Шевчук // Право України. – 2008. - №3. – С. 56 – 59.

38. Щербина В.С. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 5-те вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 600 с.

Додаток А – Орієнтовний перелік питань до іспиту

1. Поняття господарського права України. Предмет, мета та метод господарського права України.
2. Поняття, ознаки та види господарських відносин. Учасники відносин у сфері господарювання.
3. Основні принципи правового регулювання господарських відносин та їх значення під час здійснення господарсько-правового впливу.
4. Система господарського законодавства України. Напрями модернізації господарського законодавства.
5. Поняття та види господарської діяльності. Відмежування господарської діяльності від господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів.
6. Поняття, ознаки та класифікація суб'єктів господарювання.
7. Фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності.
8. Підприємство та його види.
9. Державні унітарні підприємства та їх види.
10. Установчі документи господарських організацій. Вимоги до оформлення документів, які подаються державному реєстратору.
11. Правове регулювання державної реєстрації суб'єктів господарювання. Державний реєстратор.
12. Поняття та види господарських товариств.
13. Особливості правового статусу акціонерного товариства.
14. Порядок створення акціонерного товариства.
15. Правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
16. Особливості правового статусу повного товариства.
17. Правовий статус командитного товариства.
18. Поняття та види кооперативів. Порядок управління виробничим кооперативом та правовий режим його майна.
19. Господарські об'єднання (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни) як вид суб'єктів господарювання.
20. Правовий статус холдингових компаній.
21. Правове становище кредитних спілок.
24. Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління.
25. Майно суб'єктів господарювання та джерела його формування.
26. Майновий стан та облік майна суб'єкта господарювання. Оцінка майна та майнових прав.
27. Використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.
28. Поняття та види господарських зобов'язань. Підстави виникнення господарських зобов'язань.
29. Поняття й ознаки господарського договору. Істотні умови

господарських договорів.

30. Загальний порядок укладення господарських договорів. Особливості укладення договорів за конкурсом, на аукціоні (публічних торгах), на біржах. Укладення господарських договорів за рішенням суду.

31. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

32. Загальні умови виконання господарських зобов'язань. Підстави припинення господарських зобов'язань.

33. Підстави та наслідки визнання господарського договору недійсним, неукладеним.

34. Поняття, умови та правові форми державно-приватного партнерства.

35. Особливості договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства.

36. Поняття та форми господарсько-правової відповідальності.

37. Поняття та види санкцій у господарському праві.

38. Відшкодування збитків.

39. Штрафні санкції.

40. Оперативно-господарські санкції.

41. Адміністративно-господарські санкції.

42. Поняття та значення державного регулювання економіки. Засоби державного регулювання господарської діяльності.

43. Ліцензування господарської діяльності: порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій.

44. Технічне регулювання та його правова база.

45. Правові джерела регулювання ціноутворення в Україні. Види цін і тарифів, порядок їх встановлення.

46. Відповідальність за порушення законодавства про ціни.

47. Контроль за здійсненням господарської діяльності. Порядок проведення перевірок суб'єктів господарської діяльності.

48. Державна регуляторна політика.

49. Поняття неплатоспроможності та банкрутства.

50. Підстави та порядок порушення справи про банкрутство.

51. Стадії провадження у справах про банкрутство.

52. Розпорядження майном боржника.

53. Санація у справі про банкрутство.

54. Ліквідація банкрута. Підстави прийняття постанови про банкрутство.

55. Черговість задоволення вимог кредиторів за Законом України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

56. Поняття економічної конкуренції. Загальна характеристика правопорушень у сфері конкуренції.

57. Правовий статус Антимонопольного комітету України, його структура та компетенція.

58. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання.

59. Зловживання монополієм положенням на ринку.

60. Контроль за концентрацією суб'єктів господарювання.
61. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення.
62. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
63. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
64. Поняття суб'єктів природних монополій та суміжних ринків. Органи, що здійснюють державне регулювання діяльності природних монополій.